ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 150 (4163). ШОАТТА 18 декабрь, 1965 шу. Мах 2 кап.

ЛЕНИНА ОРДЕН ЯЛАРО ДЕГАШ УРАОТТАДАЬ БОЛХ

БЕШ БА НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОЙ

ДОТТАГIАЛ — ТОЛАМИЙ ХЬАСТ

Советски Iаьдал эттача денз хала а бIаьха а никъ хьабенаб вай мехко. Тахан вайна карагIдувлараша цецдаьккхад деррига дуне. Вай Даьхен халкъа боахам дегIабоалабара, советски наьха вахара-хьал тоадара Коммунистически партеи, Советски правительстваи даим йоакхе яр бахьан долаш да вай иштта чIоагIа а дуне хьагаш а.

Хьажал шо вай республикага. Цхьан хана паччахьа Россе къе, баьде йист хиннача Нохч-ГIалгIайчено тахан арахец дунен тIа эггара дикагIа йола парафин, дийнахь а бус а кIаьд ца луш къахьегаш да мехкдаьтта доаккхача скважинаш «болата кулгаш», вай заводаша арахеца продукци йода доазол дехьа а мехка дуккхача районашка а. Даьхен беркат совдоахаш къахьегаш ба юрта боахама къахьегамхой а.

Ленински къаман политика нийса чакхъяккхар бахьан долаш цIаккха ца хиннача тайпара чIоагIденнад халкъашта юкъера вошал, доттагIал, айдаьд наьха творчески хьинар. Барт бола цхьа дезал санна республика промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка, Iилман учрежденешка болх беш ба эрсийи гIалгIайи, украинцаши нохчийи, эрмалойи ногайцаши, кхыдолча къамех бола нах. Масала, Грозненски нефтемаслозавода № 16 йолча цехе цхьана къахьегаш ба эрсе Астахов, гурже Дзебашвили, гIалгIа Гиреев, эрмало Айрапетян, кхыбараш. ЦаI я цар уйла, цаI да царна массанена дагалаттар — Даьхен экономически низ чIоагIбар, цун культура лакхъяр. Иштта да массанахьа а.

Из къаьгга хьахьокх семилетка шерашка Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта карагIдаьннараша. Ханал дуккха а хьалха семилетка задани кхоачашъяьй вай мехкдаьттахоша. Планал совгIа Даьхенна азараш тоннаш «Iаьржа дошув» деннад цар хьинарерча кулгаша. Коммунистически парте Централъни комитета сентябрьски Пленума решенеш толамца кхоачашъеш ба республика химикаш, мехкдаьтта чакхдоахараш, кхыбараш а. Парте XXIII-ча съезда дикача совгIаташца накъа бахара, 1966 шу — кердача пятилетка хьалхара шу экономика дIахо дегIайоагIаргйолча а къахьегама овсарле лакхлургйолча а тайпара дIадоладара шоай беррига низи хьинари тIадерзадаьд цар.

Дог гIоздоаккхача толамашца чакхдоакх семилетка тIеххьара шу Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхоша а. Ха-оттама хьалаш дика хиннадеце а паччахьалкхенга ялат, дулх, шура, кхыйола продукташ йохкара шера план кхоачашъяьй колхозхошеи совхозий болхлошеи. Юрта боахам дIахо а дегIабоалабара йоккхий торонаш хьайийлай Коммунистически парте Централъни комитета мартовски Пленума решенеша.

Уж доккхий а бехктокхаме а декхараш кхоачашде дикагIа аьттув баргба, нагахьа санна тайп-тайпарча къамех болча наха юкъера доттагIлен гIулакхаши вошали кхы а чIоагIлойя.

Промышленни предприятей, колхозий, совхозий партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша диц ца долийташ а даим йоакхо еш а леладе лезаш гIулакх да тайп-тайпарча къамех болча наьха барт чIоагIбелга. Нийса а кхетамца а чакхъяха еза ленински къаман политика. ТIаккха промышленни предприятей болхлой, юрта боахама къахьегамхой политически къахьегамеи хьинар кхы а лакхлургда. Хlара саг, миччахьа из болх беш вале а, шийна тIадилла гIулакх дизза, тешшаме кхоачашдеш, производство дегIайоалаяра керда торонаш лехаш, балхах дог лазаш хила веза.

...Доккха цIей да вай республика юрташкеи городашкеи кхаьчар. СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указа тIа аьннад: «Халкъа боахам дегIабоалабеча толамаш дахарах Ленина орден лойла Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республикана». Уйла йича Iалаьмате кIоарга маIан долаш да уж дешаш. Царна тIехьашка вайна гу цхьа уйла дагалатташ, цхьа хIама кхоачашдеш боаккача дуккхача къамех болча наьха къахьегам, хьинар. Шоайла вIаши хьуладаь хIама дац цар эшачоа гIо-новкъостал дар — из я цар оамал, советски наьха оамал. Саг сага новкъост, доттагIа, воша ва вай мехка.

Шеко яц чIоагIа доттагIал долча, Ленина орден ялараx дог гIоздаьннача Нохч-ГIалгIай республика къахьегамхоша парте XXIII-ча съезда накъа болхаш йоаржаьча яхье кхы а доккхагIа толамаш доахаргхилараx а коммунизма материально-технически база хьалъеча цар шоашкара доагIа дакъа лоацаргхилараx а.

ЧIоагI а лулда даха а дахалда халкъашта юкъера доттагIали вошали — вай толамий цIаккха а лакъаргбоаца хьаст!

БархIлагIа шу да доярка Акрашева Хьалисата Ермоловски коа тIарча оалхазарий совхоза II-гIча отделене шурий-товарни ферме болх бу.

Укх шера планах хIара Iаттагара 2100 килограмм шура яккха езар цун. ХIара Iаттагара 2400 килограмм шура яккха социалистически декхараш тIайийцар Хьалисата.

Ше денна дош кхоачашдара хьинаре къахьийгар Акрашевас. 11,5 бетта хIара беттача Iаттагара 2690 килограмм шура яьккхай цо.

Ший балха говзал кхычарна а дIайовзийт Хьалисата. Балха овсарле лакхъю цо, шийна тIачIоагIдаьча доаханна лерттIа гIулакх ду, продукцега дIадодар лохдара къовсам лоаттабу. Ферма коллектива дукха еза шоай хьинар дола новкъост.

Сурта тIа: Акрашева Хьалисат.
Я. Цуева сурти тексти.

Планал совгIа

РСФСР торговле министерства Нохч-ГIалгIай Росбакалея контора коллективо оптови товарооборота ворхIшера план ханал хьалха кхоачашъяьй.

1959-ча шера денз Нохч-ГIалгIайчено дехка шекар, кондитерски изделеш, чай, макароонаш, сомий-баьца даарий консерваш, минеральни хий, тхьамка изделеш, кхыдола бакалейни товараш 292 миллион 387 эзар сома маьха да.

Кастта хургйолча КПСС XXIII-ча съезда накъа болхаш шоаш тIайийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдаьд Нохч-ГIалгIай Росбакалея контора коллективо. Оптови товарооборота шера йола паччахьалкхен план цхьоалагIа декабрь хьатIакхоаччаш 100,2 процент кхоачашъяьй цар.

С. КАЗАЛИЕВ,
Росбакалея Нохч-ГIалгIай контора управляюще заместитель.

249 ЭЗАР СОМ ПАЙДА БАЬБ

Укх шера цхьайтта бетта товарооборота план 101 процент кхоачашъяьй республика юрташкарча кхачан предприятей коллективаша. 249 эзар сом паччахьалкхенна пайда баьб цар.

План тIеххоачашъеш дика къахьийгад Сунженски райпотребсоюза, Шелковскийи Шаьлен потребительски обществай коллективаша.

ТIЕХЬАДУСАРГДАЦ

Наьсарен «Электроинструмент» яхача завода коллективо тIайийцад социалистически декхараш: ткъаь бархIлагIча декабре шера плани КПСС XXIII съезд хьаеллалехьа 1966 шерара цхьоалагIча квартала плани кхоачашъе аьнна. Тха завода коллектива уж декхараш тIаэца вIаштIехьдалар боккхача лоархIаме гIулакх да, хIана аьлча тIеххьарча ханнална, кхыметтел ер шу долалуш а план кхоачаш ца еча предприятешта юкъе яр Наьсарера завод. Фу даь, мишта баьннаб завода къахьегамхой рентабельностеи ритмично болх бареи наькъ тIа? Цунах лаьца дийцача бакъахьа да хIанз шу кхоачалуча а балха итогаш еча а хана.

1961 — 1962-ча шерашка хьаяь оборудовани латт завода складашка хIанз а. Сендухьа да из? Арахецаш йола продукци пайдан ца хилар, е сакхат долаш хилар дий-хьогI? А. Из да КПСС ЦК сентябрьски Пленуме промышленноста кулгалдеча нийслу яхаш дийцача кхоачамбоацарех цаI. Валови продукци арахецара план кхоачашйича сатийна Iе безаш мара бацар завода кулгалхой, цудухьа арахийцача продукцена реализаци яра дукха сагота хилацар уж. Халкъа боахама чIоагIа эшаш йола оборудовани кхаьдиъ шера цхьаккха пайда ца беш уллар. ХIаьта хIанз КПСС ЦК Пленума соцамашка хьежжа, предприяте керттера хьокхам реализаци яь продукци дукхагIа хилийта а гIерташ кийча продукци сихагIа йохка гIертаргья предприяти, тIаккха цунца дегIайоагIаргья производства ритмичность. Укх тIеххьарча шин шера дикка лакхъеннай завода ритмичность, бакъда, хила езачуна хIанз а гаьна я из. Цудухьа балха юкъейоалае лаьрхIай организационно - технически мероприятеш: кийчача оатхалашта пхийтта дийнахьа задел яр вIаштIехьдаккха, капронах ю втулкаши выключатела корпуси еча нийслуш дола кхоачамбоацараш дIадахар, хIанз йолаш йолча кхаь бригада метта йиъ бригада яр, хIара бригаде кIезигагIа нах хургболаш, иштта кхыйола мероприятеш а. Цу мероприятеша торо хулийтаргья 1966-ча шера январь бетта денз ритмично болх дIабахьа.

Укх шера цхьоалагIча квартале плана цхьаккха а техникоэкономически показатель кхоачашъяьяц заводо: продукцега дIадодар лохдала дезача лакхденнад, къахьегама овсарле а лакхъеннаяц, 58 эзар сома маьха продукци йисай паччахьалкхенна дIа ца луш. ШоллагIчеи, кхоалагIчеи кварталашка болхлоша деррига хьинар ураоттадаь къахьегарах шера план ханал хьалха кхоачашъергья заводо. Цхьайтта бетта план а толамца кхоачашъяьй: товарни продукци арахецар дIадахача шераца нийсдича лакхденнад 35 процент, 23578 дукхагIа хьаяьй электросверлильни машинаш, продукцега дIадодар лохдарах кходаьд 6 эзар сом, къахьегама овсарле лакхъеннай 1.5 процент.

Дукха ха йисаяц ер шу чакхдала. ТIадоагIача шера кийчо еш ба хIанз заводе. 128 эзар электросверлильни машин арахеца еза 1966 шера, боккха лоархIам бола электрофоттан е болалургба заводе. Из чIоагIа пайдане я хьу чакхйоахачеи мебельнии промышленноста, из фоттан яра балхаш хIанзлехьа дIадоладаьд заводе.

КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш балха юкъейоалаеш завода беррига болх юххьанца денз эргабаьккха тоабе безилга дика кхетаду кулгалхоша а ерригача коллективо а. АттагIеи сихагIеи из болх дIабахьара де мел дезар де лаьрхIад завода коллективо.

Б. ГАГИЕВ,
«Электроинструмент» завода производства начальник.

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА ЛАТТАШ

Дог гIоздоахача къахьегама толамашца чакхдоакх семилетка тIеххьара шу № 5 йолча Грозненски хIамаш тегача фабрика коллективо. Цхьайтта бетта план 101,7 процент кхоачашъяьй цо. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 8 эзар совгIа сома маьха я. Тийга арахеца баркъаш дикеи тIехдикеи а долаш, царга дIабода мах лохбарах планал совгIа паччахьалкхенна кходаь ахча массехк эзар сом да. Шера план 28-ча декабре кхоачашъе лерхI фабрика болхлоша.

Кхо бутт совгIа ха мара йисаяц КПСС XXIII-гIа съезд хьаелла. Цу денна сийленца накъа яхара керда социалистически декхараш тIа а ийца шерра яхь йоаржаьй сменаша, бригадаша. Цар дош деннад 1966-ча шера хьалхарча квартала план 29-ча марта кхоачашъе. Къаьстта хьинаре къахьег нн. Баришниковас, Дробышевас кулгалдеча бригадаша, баркъаш тегараша нн. Кулаковас, Усмановас, Налетовас, кхычар. Сменни нормаш 115—120 процент кхоачашъю цар.

Б. МАГОМЕДОВ.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШ БОЛЧА

Паччахьалкхенга юртбоахама продукташ йохкара шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа социалистически яхье а баьнна хьалхарча квартале денз районе хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьабоагIа укх шера Советски района Орджоникидзе цIерахча юртбоахама артела колхозхой.

Планах паччахьалкхенга 88 центнер дулх, 300 центнер шура йохка езаш яр колхоз.

Сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дуза ди хьатIакхоачаш колхоза юкъера хьайбаш лелдераша дуккха тIеххоачашйир шоай план.

Цхьабакъда, карагIдийннарех кхоачамбаь Iац хьайбаш леладераш. Йоаккха шура кIезигъеннаяц, кхыметтел аьхкийчул дукхагIа а йоах из цхьацпанахьа.

Дуккхача наха дакъа а лоацаш хиннача колхоза правлене заседанеи цул тIехьагIа колхозхой юкъарча собранеи КПСС XXIII съезда сийна лакхара социалистически декхараш тIайийцар юртбоахама къахьегамхоша. Шоаш денна дош толамца кхоачашду хьайбаш леладераша. 10 декабре юртбоахама керттера продукци паччахьалкхенна дIаялара даькъе районе хьалхара моттиг царга я.

Цу боахама хьайбаш леладераша сийленца чакхдоакх семилетка тIеххьара шу.

Нохч-ГIалгIай республикана лакхара правительственни совгIат — Ленина орден ялараx дегаш гIоздаьнна Даьхенна кхы а дукхагIа дулх, шура яла лаьрхIад цу колхоза хьайбаш леладераша.

М. АХМАТОВ.

Установка технологически режим цахаддаш эргайоахаш хьинаре къахьегаш я Грозненски крекинг-завода № 13-14 йолча установка коллектив. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установка технологаша къаьстта дика къахьийгад укх шера. Сийрда продукци арахецара шера план 21-ча ноябре кхоачашъяьй цар. ХIаьта валови продукци арахецара шера план 29-ча ноябре кхоачашъяьй.

ТIадоагIача шера чотах хIанзлехьа арахийца продукци итташ эшелонаш я. Уж къахьегама темпаш кхы тIа а лакхъеш къахьегаш ба технологаш укх бетта а. Ах бетта план тIеххоачашъяьй цар. Доагор, Iы, электроэнерги, реагенташ кхоярах укх шера паччахьалкхенна кходаь ахча эзараш сомаш да.

Къаьстта дика болх беш ба технологаш Березкин Михаил, Сергиенко Раиса, Березкина Инна, Филиппов Дмитрий, Ахмадов Леча, кхыбараш.

Сурта тIа: технологаш Березкин Михаил, Сергиенко Раиса, Березкина Инна.
И. Плиева сурт.

РОССИ КЕРДА ПЯТИЛЕТКА ДIАЙОЛАЕ КИЙЧЛУШ Я

РСФСР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СЕССИ

16-ча декабре Кремле хьайийлар ялхазлагIа хержача Российски Федераце Лакхехьарча Совета VI-гIа сесси.

Iуйрийна 10 сахьат доалача хана депутаташа хьалйизар йоккхача Кремлевски дворецa зал. Кердача пятилетка хьалхарча шера Советски Россе халкъа боахами культурен дегIаахара проблемаш массе оагIорахьара ювца езаш ба уж.

Гулбеннараша безаме тIайийцар ложашка гучабаьнна новкъостий **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, Ф. Д. Кулаков,** РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума а Российски Федераце правительства а членаш.

Сесси хьайийлар РСФСР-а Лакхехьарча Совета Председатела депутата **В. И. Крестьянинова.**

Сессе дувцаргда укх тайпара дешаш:

1. РСФСР-а халкъа боахам 1966 шера дегIаахара Паччахьалкхен плана хьакъехьа.

2. 1966 шерарча РСФСР-а Паччахьалкхен бюджета хьакъехьа а 1964 шера РСФСР-а Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьа а.

3. РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдир.

Сессе дувца оттадаь дешаш массава раьза а волаш тIаэц.

Хьалхарча дешах лаьца доклад е дош лу РСФСР-а Министрий Совета председатела заместитела, республика Госплана председатела депутата **К. М. Герасимовна.**

Докладчика хоам бир, Российски Федераце промышленносто къахьегама овсарле лакхъяран продукци арахецарга дIабода мах лохбарам оттаяь заданеш цхьан ханна кхоачашъелга Iалаш а деш, валови продукции изделей керттера тайпаши арахецара шера план толаме кхоачашъеш хиларах.

ДукхагIа хьадеш да халкъа эша товараш. Республика Лакхехьарча Совета йиълагIча сессе решенеш кхоачаш а еш, шера керте кхы тIа а миллиард сом совгIча ахчан маьха товарни ресурсаш лехай.

Хьинар ца кходеш болхлошеи инженерно-технически болхлошеи къахьегар бахьан долаш РСФСР-а промышленносто ханал хьалха 6 шераи 10 беттаи кхоачашъяьй продукци хьаяра боарама а дуккхача цун лоархIаме тайпаш арахецара а оттаяь хинна ворхI шера план. Семилетка шерашка 2,1-зза дукхагIа электроэнерги яьккхай республике, топливни промышленноста продукци — 1,7-зза дукхагIа, Iаьржеи бесаш долчеи металлурге — 1,9-зза, химически промышленносте — 2,3-зза, машинаш ечеи металлах оатхалаш ечеи — 2,2-зза дукхагIа. Российски Федераце промышленность толаме дегIаух. Цхьабакъда, харцахьа хургдар, нагахьа санна тайп-тайпарча доакъошка а цхьайолча районашка а долаш дола кхоачамбоацараш теркал ца дича. Моттигера промышленность дегIайоалаяра долча кхоачамех кIезига пайда ийцаб Свердловски, Пермски, Кемеровски областашка, Приморски крае, цхьаццайолча кхыча районашка. Дуккхача предприятешка хIанз а тIехьадоах укх тIеххьарча шерашка болх бе йолаялийта проектни мощносташ караерзаелга. Из иштта хул технически проекташ тIа доккхий гIалаташ дар а, керда технологи сихха Iома ца яр а, хIаьта цхьаццайолча моттигашка эшшача кадрашца предприятеш Iалаш ца яр а бахьан долаш.

ХIанз, йоахар дIахо докладчика, сентябрьски Пленума решенешка хьежжа производства эффективность лакхъяра хиланза даргдоаца хьалаш оттадеча хана, министерствайи ведомствайи, моттигерча Советий исполкомий декхар да кхоачамбоацараш сихагIа дIадахари паччахьалкхен плана заданеш, къаьстта а предприятей балха дикала хьокхамашта оттаяьраш, кхоачашъяра керда толамаш дахар а.

Российски Федераце колхозийи совхозийи, КПСС ЦК-а мартовски Пленума решенеш кхоачаш а еш, дIаихача шерашкарчул дикагIа деррига юртбоахама балхаш чакхдаха вIаштIехьдаьннад укх шера. Цо торо елар дуккхача областашка дика хьийкъа ялаташ а лаьттанцара йоала кхыйола продукташ а чуэца. Ялат эцара планаш дикка тIеххоачашъяьй, масала, Краснодарски края, Воронежски, Орловски, Тульски, цхьайолча кхыча областаша. Цунца цхьана, дуккхача районашкара ха-оттама хьалаш геттара во хиларца дувзаденна, цу районашка а. хIаьта цунга хьежжа ерригача республике а. лийрхIачул кIезигагIа ийцад ялат. Парте Централъни Комитетои правительстваи чакхдаханза даргдоаца гIулакхаш сихха чакхдаьхар баха нах маькхаца, крупашца, хьоарах яьча хIамашца лерттIа Iалашбара.

Ходаллал тоаденнад гIулакхаш хьайбай боахаме. Российски Федераце колхозашеи совхозашеи ноябрь бетта 20-ча числох йизза кхоачашйир дулх, шура, фуаш, тха эцара шера план.

Укх шера тоъал доккхий капитальни балхаш даьд РСФСР-а халкъа боахама дерригача доакъошка. ХьалххагIе а оттаяьча даннеех эксплуатаце дIаеннай 13,8 миллиард сома маьха керттера паччахьалкхен фондаш. Семилетка чакхйоалаш ерригаш а лаьрхIача РСФСР-а халкъа боахамера керттера фондаш 1,8-зза дукхагIа хургья, хIаьта промышленно-производственни фондаш — 2-зза.

Ховш мадарра, 1965-ча шера халкъа боахама план чIоагIъеча хана парте Централъни Комитетои правительстваи чакхдаханза даргдоацаш лаьрхIар къахьегамхой вахара боарам дIахо лакхбергбола лоархIамера гIулакхаш. Лакхехьарча СоветагIа дIакхайкаданза даргдац уж гIулакхаш толаме кхоачашдергхилар. Лакхденнад болхлойи гIулакхерча наьхеи алапеш, дукхагIа хиннай колхозхой доходаш. Массанена а тIатеха даьннад соахка тIатоха доладаь просвещене, унахцIено лораяра, культура, чуIеча цIеной-коммунальни боахама, торговле, производственни доацача кхыча доакъой болхлой алапеш. Дуккха а дукхагIа дохк бахача нахага халкъа эшаш леладу товараш. Бахача наха йоккха гIойле яьннай укх шера кIадай, тийгача хIамай, цхьадолча кхыча товарий дуккхача тайпашта розничии маьхаш лохдарах а. 1966 шера РСФСР-а халкъа боахам дегIаахара керттера лостамаш дашха волалуча хана, К. М. Герасимова белгалдаьккхар, депутаташ хьажийта тIаена 1966-ча шера Российски Федераце халкъа боахам дегIаахара плана проект КПСС ЦК мартовскии сентябрьскии Пленумий решеней ларда тIа а СССР-а Лакхехьарча Совето чIоагIъяьча паччахьалкхен планага хьежжа а оттаяь хила. Керттера декхараш а лоархIаш вIаштIехьдаккха лерхI юртбоахам айбелга, технически прогресси общественни къахьегама овсарле лакхъяри Iалашдергдолаш дола промышленноста доакъош дукхагIа дегIакхувлилга, Iилманнеи техниканнеи карагIдаьннараш сихагIа юкъекхувлилга, халкъа вахара боарам дIахо лакхбелга.

Юртбоахам дегIабоалабара дуккха материальни ресурсаши финансови средстваши хьожаю плана тIа, хIаьта цо, закупкашта планировани яра керда порядок юкъейоалаяра а юртбоахама производствана еш йола экономически стимулировани чIоагIъяра а чакхдаьхача гIулакхашта нийсса, йиш хулийт 1966-ча шера еррига йоаккхаш йола юртбоахама продукци 10 процент совгIа дукхагIа хилийта.

Еррига хьайийцача РСФСР-а промышленносте хьатIадоагIача шера йоаккха продукци 6,5 процент дукхагIа хилийта лерхI. СихагIа дегIакхувла лерхI электроэнергетика, мехкдаьтта, газови, химически промышленность, машиностроени. Цу доакъоша арахеца еррига продукци укх шерарча боарамца нийсйича 10 процент дукхагIа хургья.

Iалашдергдолаш да республика доалахьара, кердача хьалашка Российски Федераце вIашагIъехкача гIишлой материалий. яйгача, кхачан, дулха, шурий, топливни промышленноста. моттигерча промышленноста министерствашта а, хIаьта иштта цхьайолча кхыча министерстваштеи ведомстваштеи а чуйоагIаш хургйола промышленность дIахо дегIайоалаелга.

Республика территоре тIа йоаккхаш йола электроэнерги 31 миллиард киловатт-сахьат дукхагIа хургйолаш я 1966 шера. Мехкдаьтта дукхагIа доаккхаргда 17,5 миллион тонн, хIаьта газ — 8,2 миллиард кубически метр дукхагIа йоаккхаргья. Вайна махарра доагора баланс визкъало хиларца дувзаденна 11,5 миллион тонн дукхагIа баккха лерхI республике кIор хьатIадоагIача шера. Химически промышленноста даькъа 25 процент дукхагIа шеръе лерхI пластически массайи синтетически кIувнийи производство, минеральни удобренеш — 15 процент, химически хьоасий — 15 процент. Йоккхий заданеш оттаю плана тIа Iаьржача металлурге, машиностроене, хьун, кахата, хьу чакхйоахача промышленноста даькъе.

Бахача наха дIадехараш тIа-тIа дукхагIа кхоачашдара тIабераздаьча парте наькъага хьежжа дIахо дукхагIа хьаде лерхI халкъо леладу товараш. Федераце яйгача промышленносте шерлургйолаш я бахача наха чIоаггIа хоатташ долча кIадай, зипий, даьрей, басмай производство. Плано кхачан, дулха, шурий, промышленноста министерствашта хьалхашка оттадеча лоархIамегIарча дешашта юкъе да бахача наха дIадехараш теркал а деш хьаеча кхачан продукта́й ассортимент мамогга шеръелгеи тоаелгеи. Культурно-бытовойн цIагIарча боахамеи гIулакхашта дола товараш 9,7 процент дукхагIа арахеца лерхI 1966 шера, цу даькъе цIагIа лелаю холодильникаш — 9 процент.

ДукхагIа эшаш дола товараш хьадеча белггалара моттиг лоац плана тIа моттигерча промышленносто. Моттигерча бедала ресурсаех биззагIа пайда а эцаш халкъа дукхагIа эшаш дола товараш арахецара гIулакх мишта латт а уж дукхагIа арахецаргдола гIулакхаш укх лоацчача хана чакхдаха а деза РСФСР-а моттигерча промышленноста министерства, моттигерча Советий исполкомаша.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенешка а РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюроси республика Министрий Советои пхе шера юртбоахама продукташи бедали ийяра оттаяьча чIоагIача планашка а хьежжа хьатIадоагIача шера дикка дукхагIа яха а эца а еза лаьттанцареи хьайбашцареи йоала продукташ. ДIаяхача семилетка деррига шераш юкъера лаьрхIача цхьан шера хиннача боарамца нийсдича 1966 шера Федераце эцаш дола ялат 4 миллион тонн дукхагIа хила деза, шекара свекла — 10 миллион тонн, доахани коа тIара оалхазараши — 270 эзар тонн, шура — 3,3 миллион тонн. Иштта дукхагIа йоахаргйолаш а ийергйолаш а я лаьттанцареи хьайбашкареи йоаха кхы тайпа продукташ а.

Плана тIа оттадаьд юртбоахамга дIайохийта паччахьалкхен капитальни вложенеш 2.622 миллион сом, е дукха совгIа-эшашагIа йоацаш укх шера караерзаяьрел 15 процент дукхагIа хьожае. Цул совгIа, дуккха паччахьалкхен средстваш хьожаю совхозашка хьалдеча чуIеча цIеноши кеи культурно-бытовой гIирсашкеи. Централизованни ассигнованеи колхозий шоай доалахьарча средствайи чотах юрта боахаме болх бе йолаялийта лерхI 4,7 миллиард сома маьха йола керттера производственни фондаш, е укх шерарчул 18 процент дукхагIа.

(Дlахододар 2-ча оагlo тlа).

РОССИ КЕРДА ПЯТИЛЕТКА ДIАЙОЛАЕ КИЙЧЛУШ Я

(Йистедоалар. Доалалур 1-ча оагIо тIа.).

Производственни объекташ шерра хьалъелга кхоачашдарца цхьана проектах чакхдаха лерхIаш да Къилбаседа Кавказе, Поволжье, кхы дуккхача районашка лакхен дикен хьувкъамаш кхеделга Iалашдара боккхача лоархIаме дола лаьтташка хий диллара балхаш. ЛерхIаш да шортта тIоадал йолча районашка укхача колхозашкеи совхозашкеи 180 эзар гектар лаьтта докъаде, 700 эзар гектар даьгIенашка хий дилла.

Юрта боахама эшараштa лаьрхIа хьатIадоагIача шера къоастаю 12,4 миллион тонн минеральни удобренеш, лакхлургья колхозаштеи совхозаштеи йола юртбоахама машиний а автотранспорта а поставкаш. Царга кхоачаргья 131 эзар трактор, царех 48 эзар оахам дераш, е 1965-ча шерарчул 20 процент дукхагIа, ялат чуэца комбайнаш — 54 эзар, мухь дIа-юха оза автомашинаш — 55 эзар, е укх шерарчул 1,5-за дукхагIа.

Халкъа боахама плана лоархIамегIара дакъа да капитальни гIишлош хьалъяр, республика халкъа боахама хьатIадоагIача шера белгалъяь йола паччахьалкхен капитальни вложенеш 15,4 миллиард сом да, е укх шера караерзаергйолчул — 1 миллиард гаргга дукхагIа. Дикка лакхде лерхI юрта боахама, Iаьржача металлургена, мехкдаьтта промышленноста, машиностроенена, яйгачеи кхачани промышленноста дIадохийтар.

Плана тIа белгалдаь да Российски Федераце къаман доход 6,5 процент лакхъе, халкъа эшараштa тIадерзадеш дола цун дакъа совдаккха. Семилетка дIадахача шерашка юккъера лаьрхIача шера царга кхоачаш хиннaчул совдоалача боарамех лакхлургья хьатIадоагIача шера болхлой, гIулакхерча наьха, колхозхой реальни доходаш.

Болхлойи гIулакхер нахи халкъа боахаме шера дукхагIа хургба миллион совгIа саг. Лакхлургда юкъера доаккхаш дола алапи, лакхлу болхлойи гIулакхерча наьхеи алапе юкъара фонд. Хьалха тIайипача законага хьежжа 1966 шера пенси ийдеш хургва 3700 эзар колхозхо.

ЛерхIаш да укх шерарчул 4,2 миллиард сома бахача нахага товараш дохкилга лакхде. Шерлу юрташкара торговли, цу гIулакхо новкъостал дергда укх тIеххьарча ханналца кIадашта, трикотажни хIамашта, шекара кондитерски изделешта хинна наценкаш дIаяха.

Правительства къаьстта йоакхою нах чубахара хьалаши бахача наха коммунальни гIулакхаш делгеи дIахо тоадара. Финансироване ерригача источникашка гIолла хьалдаь даха лерхI 43 эзар миллион совгIа квадратни метр йола наха чуIе цIенош, дIадахача шерашка наха чуIе дIаденнача цIеноел дикка дукхагIа хул уж.

ЦIенхаштта мероприятеш е лерхI халкъа образовани дIахо дегIайоалаяра. Массанахьа чакхдоаккхаш латт хIанз хьалха дуккхача школашка хиннача 11 шера дешара меттел юкъерча школашка 10 шера дешаргдола гIулакх. Хьалъяь яхз лерхI 605 эзар моттиг йола школьни зданеш, 200 эзар моттиг йола берий бешамаши ясленши. 1966-ча шера лакхерчеи лаьрххIа юкъерчеи дешара заведенешка хьаацаргва 1 миллион совгIа саг. УнахцIено лораяра даькъе проектах лерхIаш да больничнн менги 46 эзар гаргга дукхагIа хилийта.

Республика халкъа боахам дегIабоалабара йолча паччахьалкхен плана къоастаеча ерригача капитальни затратех диьлагIа дакъа да наха чуIеи коммунальни гIишлош хьалъяра, школаш, деша даха ха йоацача берийи медицински учрежденеш, культураи Iилмани объекташ хьалъяра йола паччахьалкхен капитальни вложенеш.

К. М. Герасимова белгалдаьккхар, халкъа боахам дегIабоалабараи бахача наьха вахара боарам лакхбараи белгалъяь заданеш эшшача материальнии финансови ресурсаща Iалашъяра йола керттера средство производства эффективность лакхъелга хилар. Производство эргаяьккха тоаяри къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхари ларда тIа проектах лерхIаш да промышленносте къахьегама овсарле 4,9 процент лакхъе, цун чотах хургда 1966-ча шера тIакхетаргйолча продукце кхоалагIа дакъа. ХьатIадоагIача шера плана тIа лерхI промышленни продукци яккхарга дIабода мах 1,2 процент лохбе.

Парте Центральни Комитетеи правительстваи тIайийцача решенеша маяххара, хьатIахулча шерарча берригача экономически балха керте оттаде деза производствана планировании экономически стимулировании яра кердача системага довлара йола мероприятеш кхоачашъелга. Де лерхIаш да керда шу доладушше цхьайолча предприятешка керда система юкъейоалаелга, хIаьта опыт Iоаяларга хьежжа цу тайпара предприятеш совъяха. Из болх барен эшаш йола нормативаш кийчъярои йиш хулийтаргья 1 июле денз керда оптови маьхаш юкъедоаладаь хила мега цхьадола доакъош 1966-ча шера хьалхарча ах шера кердача системага даха.

Къамаьл чакхдоаллаш докладчико белгалдаьккхар, КПСС ЦК мартовски сентябрьски Пленумий решенеша советски халкъа творчески инициатива а хьинар а дегIадоалалара керда йоккхий торонаш хьайийла хилар. Ерригача предприятешкеи, гIишлошкеи, колхозашкеи, совхозашкеи шерлу хургйолча КПСС XXIII съезда боаггIача тайпара накъа бахар духьа яьржа яхь. По аьлар, парте ленински Центральни Комитета кулгалца Российски Федераце къахьегамхоша коммунизм хьалъеча дерригача доакъошка хьатIахулча шера керда толамаш доахаргхиларах ше тешалга.

Цул тIехьагIа 1966 шера йолча РСФСР-а Паччахьалкхен бюджетахи 1964 шерара Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярахи доклад йир РСФСР-а финансай министра депутата **И. И. Фадеева.**

Российски Федераце къахьегамхой, дерригача советски халкъа санна, Советски Союза Коммунистически парте кулгалца 1965 шера — семилетка тIеххьарча шера вIаштIехьдаьннад — халкъа боахам дIахо дегIабоалабе советски наьха культурни боарами вахара хьали лакхде. КарагIдийнна толамаш XXII-ча съезда, парте Программа, КПСС ЦК октябрьски, ноябрьски (1964), мартовски (1965) Пленумий решенеш вахаре кхоачашъярах даьнна беркат да.

Министро хоам бир, расходел 394,8 миллион сом дукхагIа, доходаш а еш 1964 шера РСФСР-а Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяь хиларах. Кхоачашхиннай ерригача автономни республикай, краяй, областий бюджеташ.

1966 шера — кердача пятилетка хьалхарча шера — Российски Федераце къахьегамхоша кхоачашдергда КПСС ЦК мартовскии сентябрьскии Пленумаша хьалхашка отталаь доккхийи бехктокхамеи декхараш. Де лерхIаш да мохк экономически дегIахара темпаш сихъелга, халкъа эша хIамаш хьаеш йола еза-йоккха индустри а промышленноста доакъош а кхы а чIоагIагIа дегIадоаладелга. Белгалъяь я къаман доходи цу ларда тIа халкъа вахара боарами дикка лакхбе йиш хулийтаргйола хоадам болаш йола мероприятеш. Цу декхарашка хьежжа оттаяь я 1966 шера йола республика паччахьалкхен бюджета проект.

РСФСР-а Паччахьалкхен бюджета доходаши расходаши хилийта лаьрхIад 33.162,2 миллион сом, укх шераца нийсйича 4,1 процент лакхлургья уж.

РСФСР Паччахьалкхен бюджета доходаш, белгалдаьккхар министра, дукхагIча даькъе латт социалистически боахамгара хьаккхоачачох. Уж хилийта лаьрхIад 29.982,2 миллион сом, из хул бюджета ерригача доходех 90,4 процент. Укх шераца нийсйича 10 процент лакхлургья уж. Социалистически боахама платежаш лакхлулга Iалашду цун накопленеш дегIаахарца. Семилетка шерашка шозза гаргга дегIаяьхкай уж накопленеш. ХьатIахулча шера уж лакхлургья 14.5 процент.

Докладчико дух тIа ваьккхар, социалистически боахамгара йола бюджета доходаш дукхагIча даькъе пайдах отчисленеш ечеи оборота тIера налог йоаккхачеи хьисапе елга. 1966 шера уж отчисленеш хилийта лаьрхIад 14.212,3 миллион сом, е укх шерарчул 19,4 процент дукхагIа. Цох доккха дакъа кхоачаргда промышленни предприятешка.

Республика промышленни предприятеша укх шерара производства план кхоачашъю. Кхоачашъергья къахьегама овсаре лакхъяран продукцега дIабода мах лохбаран заданеш. Укх шера ийс бетта итогаша тешал ду, ерригача предприятеш ахаш совгIа яраша планал совгIа пайда баьлга. КПСС ЦК сентябрьски Пленуме белгал мадаккхара, вай предприятей долаш да производство дIахо дегIайоалаяраи рентабельность айяраи эша доккхий кхоачамаш. Предприятей оборота тIера хьайоаккха налог 27 миллиард сом хургья 1966 шера, из хул укх шерарчул миллион сом дукхагIа.

1966 шера РСФСР Паччахьалкхен бюджета ерригa расходаш хилийта лаьрхIад 33.162,2 миллион сом, ала деза бюджета ерригача ресурсех 95 процент совгIа яраш халкъа боахам дIахо дегIабоалабараи, республика бахача наьха материальнии культурнии эшараш кхоачашдараи тIаерзаеш хилар. РСФСР халкъа боахам дIахо дегIабоалабара тIадерзаду 30.024, 7 миллион сом, е укх шерарчул 362.9 миллион сом дукхагIа. Цунах 14.824,3 миллион сом къоастаду бюджетацара, хIаьта 15.200,4 миллион сом — боахама ший средствай чотах. Цул совгIа, цу гIулакха лаьрхIа доккхийча боарамех дIалургья банковски кредиташ а.

Халкъа боахама лаьрхIача ерригача затратех дикка дакъа—16079,8 миллион сом дIадохийтаргда промышленнии гIишлойи организацешта финансировани яра. Iаьржа металлурги дегIайоалаяра йола расходаш лакхлургья 14 процент, яйга промышленноть—28,2 процент, кхачан промышленность — 11,4 процент. Предприятейи боахама организацейи шоай доалахьа хургйолаш йоккхий оборотни фондаш къоастаяьй паччахьалкхено. 1966 шера республика халкъа боахаме шоай оборотни средстваш дегIайоалаяра хилийта лаьрхIад 1023 миллион сом, цох 778 миллион сом— промышленностаи гIишлош хьалъяраи лаьрхIа.

ХьатIахулча шера юрта боахама производство дIахо дегIайоалаяраи айяраи къоастаду 6027,2 миллион сом, цох бюджетацара—2599,9 миллион сом. ХIаьта боахама ший доалахьарча ресурсий чотах — 3427,3 миллион сом. Цул совгIа, оборотни средстваш дегIаахийтара совхозашта лургья банковски кредит. Юрта боахама финансировани яра дIадохийтаргда укх шерачул 642 миллион сом е 10,3 процент дукхагIа.

Колхозашта еннай кхы тIа дуккха преимуществаши льготаши, из бахьан долаш дикка кIезиглургья Федераце колхозашкара йоаккха ерригa подоходни налог, цох 360 миллион сом пайда бергба цар. Цуица цхьана теркаме эца дезаш да, хьатIахулача шера 1 январе денз юртбоахама техника дола маьхаш лохлулга.

1966 шера йолча ерригача капитальни вложеней боарам, хоам бир докладчико, 15.453,6 миллион сом да, укх шера кхоачашъергья аьнна хетача дланал 6,4 процент лакхагIа хул из. Паччахьалкхен бюджета чотах цу затраташта финансировани яра хьожаду 9010 миллион сом, е ерригача ассигнованех 60 гаргга процент дар. Вайцига шерра хьалдеча, нах чуIеча цIеношта лаьрхIа дIайохийта капитальни вложенеш 2572,3 миллион сом я, е укх шерарчул 7,2 процент дукхагIа.

Халкъа вахара хьал тоадар духьа йоакхо елга, белгалдаьккхар И. И. Фадеева. Коммунистически партеи Советски правительстваи керттерча теркаме да даиман. Бахача наьха тIатIа дегIаухаш латта культурни эшараш Iалашдара, Iилма, просвещене, унахцIено лораелга, социальни Iалашо махулла дегIайоалаяра Российски Федераце паччахьалкхен бюджетах дIадахийта лерхI 16719,3 миллион сом, е укх шерарчул 6,1 процент дукхагIа. Халкъа образоване гIулакха къоастадергда 4401 миллион сом, цо бизза кхоачамбергба республика школашкара 26 миллион совгIа вола дешархо Iалашвара. ДукхагIа хургда культурно-просветительни учрежденеш лелаяра дIадохийта ахча а. РСФСР-е хьелларгья керда 600 библиотекеи 664 клубни учреждении.

Укх шера практически кхоачашбелабеннаб колхозий членашта пенсии пособеши даларах дола закон.

Ший къамаьл чакхдоаллаш РСФСР финансай министра дIахайкдир, 1966 шера йола республика халкъа боахама плани Паччахьалкхен бюджети кхоачашъяр мехка коммунизма материально-техническин база хьалъеча юкъеху керда дакъа хилар. РСФСР Лакхехьара Совета бюджетни комиссе содоклад йир цуьн председатела депутата И. Е. Клименкос.

Цул тIехьагIа доклад пренеш йолалар.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАШ ХЬАЛХА БОЛХ

Берригa советски нах а санна, КПСС XXIII-ча съезда кердача къахьегама толамашца накъа баха кийчлуш ба «Гудермесский» совхоза къахьегамхой. Цу дезача ден сийна кхоачащде аьнна тIаацаш дола социалистически декхараш дийцад боахама коллективоп партийни бюроси.

Къахьегамхоша дош деннад, ер шу хьайбай боахаме толамца чакхдаккха, доахан дизаи дIайхеи долаш Iангара даха, 1966 шера паччахьалкхенга дулх лохкара план коммунистически парте XXIII-гIа съезд хьаеллаш 50 процент кхоачашъе, паччахьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план 20 март хьатIакхачале кхоачашъе, хьайбай продукци яккхарга дIабода мах лохбе, аьнна.

Механизаторашеи ремонтникашеи дош деннад бIаьстан юхье кхашка деча балхашта техника 1966 шера 1-гIа март тIакхачалехьа кийчъе.

Социалистически яхь хIанз денгара ди массаза доал шерагIа яржаш латт производственни бригадашка, механически мастерскешка, хьайбаш леладеча фермашка.

КПСС XXIII-ча съезда сийленца накъа бахар духьа лаьцача яхье хьалха латт совхоза коммунисташ. Цар къахьег совхоза производства эггара бехктокхамегIа йолча участкашка, парте боаца къахьегамхой лакха овсарле йолаш къахьегара шоашта тIехьа а боах.

ЦхьоалагIча отделене № 1 йолча шурий-товарни ферма коллективана керте латт коммунист Абдуразаков ИбраьхIам. Цо кхетамца вIаштIехьа а боах, дерттIа дIа а хьу дояркай, скотникий болх. Цудухьа совхоза хьайбаш леладеча дикагIа йолча фермаех я из, шура яккхара хьокхамаш лакха да цун. Укх шера итт бетта хIара Iаттагара 1500 килограмм шура яьккхар укхаза. Шура яккхара шера план кхоачашъяра юхебисача шин бетта дерригача доахангара деннеи бийсаннеи 1700 килограмм шура яккха езаш 'яр ферма коллектив.

Парте съезда баха боаггIача тайпара накъа бахар духьа яхь лелаеча дояркашеи скотникашеи шоай дерригa низаш тIадахийтад шоашта хьалхашка отталаь декхар кхоачашдара. Доахан дикагIа кхоаб, гIулакх дикагIа ду царна. Цудухьа, коммунисташ хьалха латтача хьайбаш леладераша шоаш лийрхIар кхоачаш а ду. Ноябрь бетта ферме хIара деннеи бийсаннеи яьха шура 1800—2000 килограмм хилар.

Ферме лаьцача яхье хьалха латт коммунистка Абдурзакова Хавра. Шера цхьан Iаттагара шура яккхара декхар 1900 килограмм мара доацача метте, цо укх шера 11 бетта яьккхай хIара кхоабача Iаттагара 2126 килограмм шура. Цо хIана а ше кхоабача 22 Iаттагара 200 килограмм шура йоакх хIара денна.

Яхье баьнача кхыча дояркаша а иштта дика толамаш даьхад балха тIа. Масала, дояркаша Дранчак Аннаси Исмаилова Тоитаси ноябрь бетте а кхоачашъяьй шоаш кхоабача доахангара шера шура яккхара заданеш.

ГIулакх довзаш кулгалду коммуниста Барыш Федор Кузьмича совхоза хьакхий-товарни фермана, кхетамца вIаштIехьйоах свинаркай социалистически яхь. Иштта дика болх бар бахьан долаш укх шера 11 бетта 6000 совгIа хьакхий хурскаш хьалкхеяьй ферме, шера планах кхее езараш 3200 хурск мара йоацача метте. ТIехьара къоастаеча хана юкъера лаьрхIача хурский дозал 20 килограмм хилар хIаране, планах хила дезар 13 килограмм мара доацача метте.

Свинаркас Цапок Марфас 596 хурск кхеяьй хьакхарчашта тIехьа, шера задани дикка тIеххкхоачаш а еш, хIаьта тIехьара къоастаеча хана цо откормочни группе дIачуелар 523 хурск, хIаране дозал 21 килограмм а долаш, планах хила дезар 13 килограмм мара доацача метте. Ше кхоабача нана-хьаккхарчашта тIехьа кхеяь хурскаш ер шу чакхдалалехьа 700-га дIакхоачае аьнна декхар тIаийцад М. Цапока.

Бежа Iушта юкъе хьалха латт коммунист Шахгиреев. ХIара деннеи бийсаннеи Iаьсашта дулх тIадеттадалийтара оттаяь заданеш даим кхоачашъю цо.

Къахьегама дикача хьокхамашца парте съезда накъа бахар духьа лаьцача социалистически яхье доккха дакъа лоац бIаьстан юхье кхашка дергдолча балхашта юртбоахама техника кийчъеш боахкача механизатораша, слесараша, токараша, кузнецаша. Цар хIанзале а дикка толамаш даьхад цу балха тIа. IV-ча кварталe тоае езача 22 трактора цар 1-гIа декабрь тIакхачалехьа тоаяь яьккхар 18 трактор, укх деношка кхоачашъяьй нохараш, культиватораш, сеялкаш кийчъяра план. Коммунисташ керте латтача механизатораша къовсам лоаттабу ер шу чакхдалалехьа, планах лаьрхIа хиннача 22 трактора метта 30 трактор тоае.

Массанахьа санна, укхаза а, балха хьокхамаш тел коммунисташа.

БIаьстан юхье кхашка дергдолча балхашта кийчъяьча тракторий шассешта ремонт елга, уж вIашагIйохкилга, царна обкатка елга лоархIамегIара болх лоархIаш да. Уж балхаш къаьстта а дика кхоачашду опыт йолча механизатораша коммуниста Иван Федорович Стойчевеи Таталов Вахаси. Цар дIадоладаь дика гIулакх хьал а лаьца даим шоай производственни нормаш тIеххкхоачашъю парте боацача новкъосташа —слесараша-монтажникаша Катаев Iаьласи Лапов Василеи, двигателаш тоаеча слесара Иван Иванович Владимирова, токараша Бузуркаев Ахьяда, Спицин Федора, Кузнецова Лидас, кхычар.

ТIа-тIа чIоагIагIа яржаш латт «Гудермесский» совхоза болхлошта юкъе КПСС XXIII-ча съезда сийна лаьца социалистически яхь. Цу яхье хьалха латт совхоза коммунисташ.

З. ДЗИАБАЕВ,
совхоза партбюро член;
М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха собкор.

Шера план толамца кхоачшъяьй ГАРО завода сборочни участка болхлоша. Ханал хьалха кхоачашдаьд подъемникаш яха продукци арахецара тIаийца социалистически декхараш а. ХIанзлехьа планал совгIа арахийца продукци эзараш сомаш мах болаш я.

КПСС XXIII-ча съезда сийна 1966-ча шера хьалхарча квартала план 28-ча марта кхоачашъе лерхI участка болхлоша. Дика къахьег Цыганкова Иринас, Махно Юре, Корнеева Зояс, кхычар. Царех хIаране сменах норма 125—130 процент кхоачашъю.

Сурта тIа: конструктор Цыганкова Ирина хьехаш я слесара Махно Юрена подъемник миштa вIашагIйолла еза.

И. Плиева сурт.

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА МЕХКДАЬТТАЦАРЧА ГАЗАХ

Мехкдаьттаца хьайоагIа газ— из эггара дарегIа, лакха калорийни доагор да. Иштта боккха мах болаш бедал я из химически промышленноста а. Ди тIехьа дукхагIа пайда эц цох вай республика халкъа боахаме.

Мехкдаьтта доаккхилга дегIаахарца цахадаш лакхача темпашца дегIаух мехкдаьттаца хьайоагIа газ. 1958-ча шера денз 1965-ча шерага кхаччалца йолча хана 187 миллион кубически метрагара 1300 миллион кубически метрага кхоачаш лакхъеннай вай республике шера хьайоаккха газ, вешта аьлча 6-за дукхагIа хиннай из. хIаьта газах хьадоаккха бензин шозза дегIаденад.

Мехкдаьттаца хьайоагIа газ дегIаух керда мехкдаьтта доалла моттигаш болх бе йолаялийтара чотах, болх беча мехкдаьтта промыслашкара газ хьагулъяра чотах.

Мехкдаьттаца хьайоагIа газ дикка дегIаенаяле а, хIанз тIехьа ерригача газах бизза пайда эцаш. Миллионаш кубически метраш мехкдаьттаца хьайоагIа газ хIанз а тIехьа промыслашка аланца йоагаш я. Из дIахо йодача хана мегаргдоацаш хIама да.

Духхьашха, мехкдаьтта промышленность дегIайоагIача хана аланца йоагайора газ, хIана аьлча мехкдаьттаца увш йола зене газ я йоахар цох. Цу хана хацар цох фу де деза, фу пайда эцаргба, нагахьа ховш хилча а ашаш йола оборудовани а яцар.

ХIанз кхыча бесса да гIулакх, мехкдаьттаи газовии промышленноста мел эща классни оборудовани йолаш я, хIанз дукха ба мехкдаьттахой говзанчаш а. Цхьаккха бехкало яц хIанз аланца лоархIаме мехкдаьтта продукт йоагаерашта.

Укх тIеххьарча шерашка «Грознефтегаз» яхача мехкдаьтта газовн управлене дукха балхаш даьд газ хьагул а еш цох бизза пайда эцара: бIаьш километраш магистральни газопроводаш яхкаьй, итташ километраш газосборни коллектораш яьй. Хьал а яь болх бе дIайолаеннай Карабулакски газобензинови завод. Эргаьха тоаяьй промыслашкара газ хьагулъю сеташ. Дикка лакхъяьй октябрьскии Старопромысловскии газобензинови заводий мощностaш. Цох кхоачамбаь Iе йиш яц.

Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахоштеи газовикаштеи хьалхашка латташ да лоархIамеи бехктокхамеи декхараш: хьагул а яь МагIалбикерча, Вознесенскерча, Эльдароверча, Хаян - Кертерча, кхычахьарча газах бизза пайда эцар, цо вIаштIехьдоалийтаргда аланца газ йоагаргйоацаш гIулакх вIаштIехьдаккха.

«Грознефтегаз» яхача мехкдаьтта газови управлене уж бехктокхаме декхараш толамца кхоачашдара хIанз балха юкъехьхьаш я е мероприятеш: керда яьккха тоеш я газокомпрессорни Бори-Су, цо торо хулийтаргья деннеи бийсаннеи хьайоаккха мехкдаьттаца хьайоагIа газ 150 эзар кубически метр совъяккха, екъача газаца Iалашъергья МалгIабик, цунна гонахьа яда юрташ.

Вознесенская яхача станице хьалъеш я йоккха газобензинови. завод. Из завод болх бе йолаелча боккха пайда лургба цо МалгIабик — Вознесенски, Iаьли-Юрт—Эльдарово яхача мехкдаьтта доаккхача моттигашка, вIаштIехьдоалийтаргда мехкдаьтта сепараце шоллагIчеи кхоалагIчеи ступена ерригa газ чакхъяккха, цо торо хулийтаргья цу районашка аланца газ йоагаргйоацаш гIулакх де. Цул совгIа город Грознерча предприятешта дIайохийтаргья 2 миллион совгIа кубически метраш екъа лакха калори йола газ.

ХьатIадоагIача шера Старопромысловски районе хьалъе лерхI керда трапни установка. Деннеи бийсаннеи цхьа миллион гаргга кубически метр газ хьалургья цо вай города.

Город Грозни Iана а аххана а замалахьа бизза газаца Iалашъяра хIанз хьалъеш латт Беной—Грозный яха газопровод. Из болх бе йолаенначул тIехьагIа, 1966-ча шера, вай города деннеи бийсаннеи хьалуш йола газ цхьа миллион совгIа кубически метр хургья.

«Грознефтегаз» мехкдаьтта управлене коллективо берригa низ тIабахийтаб ший ханнахьа уж ерригa мероприятеш йисте а яьха, наьха хьашташ дизза кхоачашдара.

И. АРТЮХОВ,
«Грознефтегаз» яхача мехкдаьтта управлене воккхагIа вола инженер.

КОМБИНАТ-ВАМПЛ БОЛХ БЕШ Я

ФРУНЗЕ. (ТАСС). Эксплуатаце дIаеннай Средни Азе текстильни вампл—Киргизски камвольно-маша бу комбинат. Шовзткъа гектара тIа гIишлошъераша хьалъяьй йоккхий сийрда корпусаш, Аьшкабетонахи Iоакъахи баьча тховна кIала паргIатта дIатаръеннай ерригa производственни участкаш.

Тай хьувзача шовзткъа эзар йоачIига яр миссел хIана яц аьнна мощность я комбината. ХIара шера ийс миллион метр совгIа зипеи камвольнии кIадаш арахеца могаргда предприятена.

ЕВРОПЕРА АЗЕ ЙОДА ЭЛЕКТРОЛИНИ

АЛМА-АТА. (ТАСС). Йистеьннай 250 километр йIаьха йола Кинель-Уральск яха высоковольтни электропередача лини монтаж яь. Цу тайппара, Казахстана малхбузехьара дакъа духхьашха дувзалу мехка европейски даькъа вIашагIтехача энергосистемаца. Из далехьа ЕЭС-ца ювзаенна Уралага гIолла ювзаенна йола республика къилбаседера районаш мара яцар.

Европаи Азеи доазонашта юххерча аренашка ядача районех чакхъяьнна керда электромагистраль 220 эзар вольт напряжени йолча энергетически энергена лаьрхIа я. Уралаца ядача Казахстана аренашка гаьнца чудаха цу «электричества хина» никъ хьабелла лаьрххIа Урал яхача хина тIагIолла сооружени е йолаяьй. 25 этаж йолча цIен лакхал дола аьшка шолгIараш увттаю укхаза хIанз.

Оаха яздаьчун ларах

Укх шера 20 ноябре арадаьннача «Сердало» газета тIа кепа теха яр «Яхье ваьннав ши Махьмад» яха критически заметка. Цу тIа дувцар МалгIабика района СоагIапчареи Инаркъереи шин почтальона Барахоев Махьмадеи Загиев Махьмадеи шоашта тIадилла декхараш дерттIа кхоачашдац яхаш.

Цунах лаьца КПСС МалгIабика горкома секретара нов. Саньнос тхога язду:

«Критически заметка тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш Советскереи СоагIапчареи бувзама отделеней начальникаша шоай болх ледара лелабар бахьан долаш хиннад.

Шинна а отделенешна хиннача собранешка чIоагIа бехк баьб Барахоевнеи Загиевнеи. ХIанз уж кхоачамбоацараш дIа а даьха подписчикашка газеташи журналаши хан-ханнахьа дIакхоачийт бувзама отделенеша».

Творчески къахьегаш хилча...

Гудермесски мехкдаьтта-промысловн управленерча мехкдаьттахоша чIоагIа теркалду мехкдаьтта дукхагIа даккха йиш хулийтаргйола мероприятеш шоай балха юкъекхахьара гIулакх. Хадданза де йиш йолчун зем боахаш, продукцега дIадодар лохдара хьинар кхо ца деш ба технологаш.

Эксплуатаце дIаенна цхьа ха йоаллашехь скважина тIоанашкара хьаухаш дола мехкдаьтта кIезиглу, тIаккха вIаьла хьа ца доагIаш соц, насоса откачка лу. ТIоанашка мехкдаьтта да, бакъда, насоса болх билла из хьаIалца скважина сеца езаш хул. Из чIоагIа зене да. Ткъеста шера промыслашка болх беш волча оператора Лозовенко Ивана дукха уйла йир цу гIулакха, тIаккха дагалехар цунна чIоагIа пайдане хIама. Скважина соца ха хьатIакхачалехьа шин сахьата болх а байташ ялх сахьата сеца лоаттаю цо скважина. Сеца латтача хана насоса берригa низ тIабахийта болх билла Iов мехкдаьтта. Иштта ялх сахьата скважина луш хинна мехкдаьтта хIанз шин сахьата хьадоаккх, цул совгIа лаьрххIа скважина соца ца а еш е йиш хул аша ремонт а.

— Са а лоIаш байтача, болх дикагIа ма хулий, — йоах Лозовенко Ивана. Бегаш беш дувц цо из, бакъда из лоархIаме гIулакх вIаштIехьдаккха-м атта хиннадац. Дукха уйла яьй, хьаьтад, дийцад, цудухьа баьнна пайда а ба дог гIоздоаккхаш. Октябрь бетта денз бу цу хьисапе болх, хIаьта телха моттиг нийсъеннаяц цу хана денз. ХIаране 80 сом мах бола массехк насос кхоьй, цIенбенна дIабаьннаб подъемникаша зехьа беш хинна болх. Цул совгIа дикка йIаьхъеннай ремонташта юкъейола ха а, ялх саг кIезигагIа я лаьттан кIала ремонт еш йола бригада.

Иштта массадола хIама ха, хIаман овланга кхача гIерташ къахьег коммунистически къахьегама ударник волча оператора Абаев Шамсудина а. Цудухьа инженера знанешца мара къоасталургдоаца дешаш а къестаду цо № 89 йолча скважина чура мехкдаьттаца цхьана газ араухар. Дукха рационализаторски предложенеш тийнаяр из газ зехьа ца йойтара де дезачох лаьца, бакъда, цхьаккха пайдане хилацар дукха паччахьалкхен средстваш йоае езаш хиларах. Абаев Шамсудина геттара атта, чоалхане йоаца приспособлени лехар цу гIулакха. ХIара бетта планал совгIа массехк кубометр газ йоаккх хIанз мехкдаьттахоша.

Гудермесера промысле керда скважинаш тIаккхетац, цудухьа совдоаккхаш дола мехкдаьтта духхьала геолого-технически мероприятеш ярах мара даккхац. Цунах хов из мел лоархIаме гIулакх да. Укх шера укхала дIайихьай ткъаьннел совгIа мероприяти. Из бахьан долаш 3200 тонн дукхагIа даьккхад мехкдаьтта. ХIанз тIеххьарча технически совещане технологически служба начальник волча Далагов ТахIира операторашца, замерщикашца дийцар сеца латта № 161 йола скважина балха юкъейоалаяра де дезар. Цига де лаьрхIар чакхдоаккхаш хьинар кходанзар нов. Петрученко Иван Михайлович керте латтача коммунистически къахьегама сменас. Апрель бетта йистеьлар из смена ворхI шера задани кхоачашъяь. Скважина болх бе йолаелар хIара денна ворхI тонн мехкдаьтта а луш, хьалхагIа цхьа тонн мара луш ца хиннача.

Мехкдаьтта дIохле ца а дезаш цуницара хий дIакъестадеш йола порошок лелае баьлар промысле. ХIанз цхьа шу совгIа ха я мехкдаьтта бIехa хилар 0,2 процент мара йоацаш дола, хIаьта хьалхагIа-м 1,5—2 процент а хулар из. Мехкдаьтта дIохде ца дезаш хиларо мукъаваьккхар бархI саг, котельни дIакъайлар.

Барт тайна, цхьа дезал санна бах Гудермесера коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш бола мехкдаьттахой. ЦхьоалагIча июле семилетка кхоачашъяра рапорт делар хьинар долча коллективо, хIаьта парте ткъаь кхоалагIча съезда сийна шера план ткъоалагIча декабре кхоачашъе тIаийцар.

Иштта толамашца семилетка чакх а льккха кхы а шоай болх тоабара планаш увттаеш ба Гудермесера мехкдаьттахой.

Л. ИВАНОВ,
Гудермесски НПУ къахьегама отдела начальник.

ЛЕНИНГРАД. Проходчик, бригадир, смена начальник — иштта никъ ба Марат Васильевич Тузина Ленметрострое ше болх беча шерашка хьабенар. Ший гIулакх дика довзаш говзанча ва из. «Средний проспект» яхача станцена уллувра тонеллаш йоахаш беча проходчески балха тIа кулгалдеш ва М. Тузин. Ший новкъостащца-метростроевцашца цхьана КПСС XXIII-ча съезда ваха мавоаггIара накъа ваха кийчлуш ва из.

СУРТА ТIА: М. Тузин (аьрдехьарвар) проходчикий бригадир В. Артемьевна задани луш ва.

С. Григорьяна сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛерттIа кийчо е бIаьстанна.

ХIАРА БОАХАМА — ДИКА ФУ

Баха боаггIача тайпара КПСС XXIII съезда накъа баха кийчлуш ба Нохч-ГIалгIай юртбоахама къахьегамхой. Юртбоахама продукци кийчъяра шера план кхоачаш а яь паччахьалкхенна кхы тIа а продукци дIалуш я дукхагIа йола колхозаши совхозаши. ХьатIадоагIача шера дика хьувкъам кхебара эша лард йоллара бIаьсти ялат дIаде кийчо еш ба уж хIанззе а.

БIаьстан юхье дIаюв культураш дIае кийчо яра керттера гIулакх да дика фу IалашдарI. ДIадахача шерашка зеденнараша хьахьокх, районий хьалашка хьежжаи дикеи дола фу дIадийнача юртбоахама культурай хьувкъам лакха хулилга.

Укх шера республике ялата культурай эггара лакхара хьувкъам кхебаьб Урус-Мартана района совхозий ялаташ леладераша. Уж толамаш даха цар вIаштIехьдаьннад лаьтта леладара культура лакхъярах, дIадув фу толашагIа дар хилийтара совхоза болхлошеи специалисташеи йоаггIа йоакхо ярах. ЦIаккха дикача фух дола ялат мара дIадец Мартанхоша. ДIадувргдола фу хIанз цIенлеш сортировка яь кийчдеш да. Контрольно - семенной лабораторе фуга дикагIа хьож.

Дика кийчду бIаьстан юххье дIадувргдолча ялатий фу Надтеречнии Назрановски районашка.

БIаьстан юххье дIадувргдолча ялатий фу кийчдара оарцагIа довла дезаш гIулакх эттад массехк районашка. Кхоачамхиллал дац цхьадолча боахамашка дIаде кийчдаь фу.

Ножай-Юрта районе 45 процент мара дац бIаьстан юхье дувча ялатий фу. Советски районе — 61 процент, Наурски — 75 процент. Грозненски — 89 процент.

ХIара совхозо, колхозо тIехьа ца доахаш сихдаь Iалашде деза дIадув фу.

ДIадув фу кийчдарал совгIа дика хьувкъам лургболаш цун дикала а йоакхо е еза. Из массанахьа а дац. Фу цIендаь дIадувча боарамга кхоачаделга магийта йиш йоацача тайпара тIехьадоах.

ХIанз а фу кийчданза я Шаьла, Ведана, Ножай-Юрта, Советски районаш. КIезига да дIадувча боараме фу Наурски районе — 4 процент, Сунженски — 5 процент, МалгIабика — 3 процент.

Ханнахьа цIендаь дIа ца оттадарах Грозненски района боахамашка 193 тонн, Наурски — 140 тонн, Ачхой-Мартана — 55 тонн бIаьстан юхье дувча ялатий фу тIадаргдоацаш телхад.

Дуккхача боахамашка кийчдаь хьажкIа фу боарамал совгIа тIаьла да, цхьабакъда, из докъадара деш цхьаккха а хIама дац. Докъаде а колибровка е а дIаде кийчдаь хьажкIа фу ялаташ дIаийдеча пункташка дIатела доладеннад духхьал Урус-Мартана, Наурски, Шелковской районий боахамаш.

Цудухьа ялат цIенду массайола машинаш сеца латтаргйоацаш, болх дика бергболаш кийчъе еза.

ДIаде кийчдеча фуна даим тIахьожам лоаттабар, производства цу лоархIамерча участкера технологически процесс нийса вIаштIехьъяккхар, бIаьстан юхье дувча ялатий дар кийчдаь ца Iеш гидуаргий, баьций фу кийчдар керттера декхар да совхозийи колхозийи агрономий.

Ха ца йоаеш, бIаьстанна фу кийчдар — хьувкъам лакхбара, юртбоахама продукташ яхар лакхдара лард я.

М. БРИДКОВСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР-а юртбоахама министерства керттера агроном.

СИХЪЕ РЕМОНТ

Толамца чакхдоахаш латт укх шера гуйран балхаш Сунженски района «ЦIе Эскара» цIерахча колхозе. Агротехнически лоацача хана, дика кийчдаьча лаьтта готтача мугIарех урагIеи пхорагIеи дIадийнад 1268 гектар кIа, 611 гектар мукх, доакъарийна лаьрхIа 350 гектар кен.

Дика хьаьндаьд кхаш. КIа дIадийнача лаьтта 3120 центнер суперфосфати мукх бийнача 1340 центнер калийни тухи тессад. Иштта тоадаьд гидуаргаш, хьажкIаш, баьца дaараш хьалкхедергдола лаьтташ.

51 тонн гранулированни аммиачни селитр тоссаргья колхозе гурахьа дийнача ялаташта Iана замалахьа. Кхы тIа а Iалашъергйолаш я минеральни удобренеш, кхоачамхиллал товсаргья уж колхоза кхашке.

Дика чакхдаьккхад колхозе зяб ахара гIулакх а. План кхоачаш а еш 2500 гектар лаьтта аьхад цига. 25—27 сантиметр кIоарга аьха а дика кIаьддаь а да деррига лаьтта.

Цхьабакъда, ледарло ю колхозе моттигера удобренеш кхашка дIакхахьара. ХьажкIаш, баьца дaараш, кхы культураш кхеергйолча кхашка а 10 эзар тонн ширдаьнна кхо дилла лерхIаш ба укхаза, хIаьта а хIанзалца вIалла кхо дIадихьадац кхашка. Кхы ха дIа ца йохийташ вIаштIехьдаккха деза из гIулакх.

Ховш да колхозера юртбоахама техника ханнахьеи дикеи тоаяь яккха езалга. Цхьабакъда из болх а дика лелац. Ремонт яра эша хьалаш во хилар чIоагIа Iаткъ механизаторий балха, мастерскей помещенеш геттара къе я, низтаьа мара дIа-са берзилга дац слесараша, токараша, сборщикаша, аьшкапхьараша болх бечa. Из бахьан долаш вoрхI трактор мара тоаяь араяьннаяц мастерскера, укх квартале тоае езараш 14 трактор йолча.

Балха эша кхоачамаш ца хиларах геттара лоха я балха овсарле. Масала, чIоагIа Iаткъ ремонтникий балха фрезерни Iургаш доакеи станокаш ца хилар, из бахьан долаш дукха балхаш кулгаца де дезаш ба токараш.

Трактора е комбайна моллагIча цхьан гIувна кулгашца шпоночни паз йоаккхаш ши-кхо сахьат доаде деза, станокаца из процесс кхоачашъеш хилча 10—15 минут йоае мара ца езача. Кулгаца эшшача бустамах йоаккхалац шпоночни паз, цудухьа ремонтни балхаш доаггIача бесса дика хилац.

Тоъаш дац цехе бурош, хир доаха леркаш кхыйола инструменташ.

Цхьабакъда, дика лел колхозе юртбоахама инвентарь тоаелга. Комбайнашкара дIаийккхача еррига инвентарь керда шу тIакхачалехьа тоае лаьрхIад цига. ХIанзле а тоадаь доалаш латт цига макхаш, нохараш, культивьатораш, сеялкаш. Юртбоахама машинашта а инвентарена а ремонт еча дика къахьег токара Кузнецов Валентина, слесаре Дудкин Василе, аьшкапхьара Постоев Василе, кхычар.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собкорр.

ЛерттIа йоакхо яц

9—10 ноябре мара юртбоахама техникана ремонт е болабеннабац Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхозе. Цудухьа 14 трактор мара яц цига тоальраш, укх квартале тоае езараш 24 трактор йолча.

— Нагахьа санна эшаш йола оатхалаш яларе дукха ца говш кхы а кхо-йиъ трактор тоае йиш хургъяр тха, — йоах ремонтникаша.

Бакъда, царна эшараш Iалашдара йоаггIача беса йракхо яц совхоза кулгалхоша. Тахан-кхоана яхьаргья керда оатхалаш, яхаш дувца дукха ха я. Цар санна бехк ба «Сельхозтехника» объединене кулгалхой а, хIана аьлча, совхоза заявкаш кхоачашъяра сихо яц цар.

«ДТ-75» яхача трактораштa эша клапанаш, гильзаш, поршнеш, коленчатый вала вкладышаш, кхыйола оатхалаш а яц мастерске. Уж ца хилар бахьан долаш «ДТ-75» яха ши трактор 12—13 дийнахьа лаьттай.

«МТЗ-50» яха трактораш тоаяра а ца тоъаш муфта сцепленей дискаш, валаш, кхыяраш я. Масала, уж оатхалаш ца хиларах Манкиев Батыра трактор массехк дийнахьа лаьттай мастерске. Иштта дукха ха я № 111 йола трактор латта а, бакъда, цу гIулакха дукха сагота бац совхоза керттера инженер Гиреев Закре, механически мастерской заведующи Арчаков Тархан, иштта «Сельхозтехника» объединенера новкъостий а.

Цул совгIа, ремонтникий къахьегам лерттIа вIаштIехьбаьккхабац. Двигателаш тоаеш вIашагIъелла я кхаь сагах латта бригада, уж кхо саг кIезига ва, пхиъ хилча дикагIа булургбар царна болх. Кхыйола еррига ремонт трактористаша шоаш ю. Отделенешкара хIара тракторaца цхьаьцa ремонтник мара вайтац шишша вайта везача. Цхьан сага хала хул ремонт е. Цул совгIа, уж дIа-юха кхувлаш машин ца хиларах денна балха тIехьабувл ремонтникаш. ТIой-Юрта гIаш аха безаш ба Долакха-Юрта бахараш.

Цкъа хайта а ца Iеш, массехказа дIахайтад мастерской кулгалхоца совхоза директорга нов. Арапиевга механизаторaш балха хьакхувла машин эшалга, бакъда, пунах хулаш хIама дац.

П. АМИРОВ.

СЪЕЗДА СИЙНА

Ер шу дикача къахьегама толамашца чакхдоаккхаш боахк Ачхой-Мартана района «Орджоникидзевский» яхача совхоза къахьегамхой. Йилла щоллагIа шу мара деце а тоалуш боагIа совхоза боахам. Укх шера 50 эзар сом пайда ийцаб цо ший продукцех.

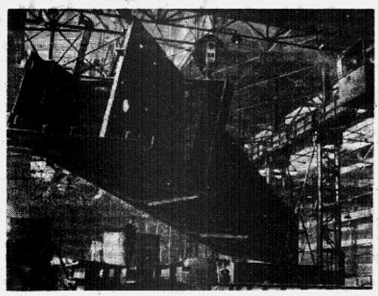
ХIанз сом чакхбоаха цех хьалъеш латт совхозе. Хургйолча цеха юххе хьалъяь йистейолаш латт 200 тонн чуйоьда плодохранилище а. 1966 шера цхьоалагIча квартале деррига балхаш йистедаха социалистически декхараш тIаийцад гIишлошъераша.

Сомий бешамий мугIараштa юкъера лаьтта оахаш ба совхоза механизаторaш. Керда шу хьатIахачале 504 гектар лаьтта ахеи 32 гектара тIа керда беш дIайогIеи дош деннад бешамаш леларaша.

Социалистически яхье массайолча хана хьалха латт № 2 йола бешамаш лелаерий бригада. ХIара бетта производственни план 150 процент кхоачашъю бригада коллективо. Къаьстта дика къахьег Лабазанова Саждата, Дадаева Айнас, Хаджиева Нейпас.

КПСС XXIII съезд хьаелдале плодохранилище, сом чакхбоаха цех, бархI квартирах латта цIенош хьалдаь йистедаха декхар тIаийцад совхоза болхлоша.

А. ВОЛОВЩИКОВ.

Ленинградски гидромеханически заводо арахец электростанцешкара боккха хи низ юхакъувлара йола Iалаьмате йоккхий затвораш, турбинашка чууха хий цIендеш йола еза решеткаш, доахаш латтача каналашта йолча турбопроводий оатхалаш.

Сурта тIа: Плявински ГЭС-а лаьрхIа хьаьнча хий хьахецаши дIакъувлаши йолча затвора секцеш вIашагIйохкаш латт металлоконструкцей завода цехе.

О. Проховникава сурт.
ТАСС фотохроника.

ХIанззе а йоакхо е еза

Дукха дувца ца дезаш ховш да хий дехкаро ялат наьха санна хьувкъаделга. Бакъда, цунах кхета ловш бац массанахьа а. Масала, хьожаргда вай Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе из гIулакх мишта лел (председатель нов. Абдулсаламов, керттера агроном нов. Власов). Гурахьа дув ялаташ дIаделе лаьттанца тIоадал социеш 1000 гектара тIа хий дилла дезаш дар, хIаьта из 350 гектара тIа мара диладац. Ялат дIаделе хий диллача цу участка тIа цхьатарра хоза хьатIадаьннад дIадийна «Безостая-1» яха кIа. Бакъда, иштта дац цун лоаллахарча кхай тIара кIа. Хьалха хий ца дуллаш дIадийнадар из. Из дика гу колхоза кулгалхошта, цхьабакъда, гIулакх дикагIа долча оагIорахьа эргадаккхара деш хIама-м дац цар.

Лаьттанца тIоадал социеш хий дилладац сомий бешамий 75 гектара тIа. Сомий хургболча хьувкъама лард гурахье а йолла езилгеи цу хана санна дукха хий сомий гаьнашта ца эшилгеи дика хов колхоза специалисташта. БIаьстан юхье ювча культурай хьувкъам эсала хургхилара тешал да 650 гектар зяба аьха уллача лаьтта хий ца диллар.

ЛерттIа йоакхо яц цу гIулакха «Ермоловский» совхоза директора нов. Сухомлиновеи керттерча агронома нов. Кузнецовеи. БIаьстан юхье юв культураш дIае кийчъячa 143 гектара тIа лаьттанца тIоадал социяра хIанз а хий дилладац.

Цхьаккха бехктокхам ца хеташ леладу хий диллара гIулакх Шаьла района «Джалка» яхача совхозе а (директор нов. Алиханов, керттера агроном нов. Магомадов). Хий дилла дезача 1026 гектарах 500 гектара тIа мара дилладац.

Директор нов. Ильини керттера агроном нов. Ахьядови волча «Южный» яхача совхозе планах 360 гектара тIа дилла дезача 120 гектара тIа, Урус-Мартана района «Красноармейский» яхача совхозе планах 650 гектара тIа дилла дезача 370 гектара тIа, «Горец» яхача совхозе 570 гектарах 180 гектара тIа мара хий дилладац.

Цхьабакъда, иштта дац массанахьа а. Хий дехкача лаьтташ тIара юртбоахама культурай лакхара хьувкъам баккхара цIенхаштта оарцагIболла кулгалхой а ба.

Масала, «Шалинский» совхозе 330 гектарах хIанзле 300 гектара тIа хий диллад. Iана замалахь а хий дехкаргда укхаза. ХIаьта иштта дика вIаштIехьбаьккха дIахьу хий диллара болх № 3 йолча сомий - баьца даарий совхозе а. Цу боахаме хIара шера а дика бу из болх. Планах 1700 гектара тIа дилла дезача хIанзле 1400 гектара тIа хий дилла даьннад. Гурахьа дув ялат дIадийнача 675 гектара тIа а хий диллар. Дика хьатIадаьннад хий диллача лаьтта дIадийна кIа. 270 гектар йолча сомий бешамаштеи цкъа дIайийча дуккхача шерашка хьахула баьцаш дIайийнача 125 гектара тIеи шозза хий диллад. БIаьстан юхье ялат дIаде лаьрхIа аьхача зяба хий дуллаш латт.

И. НИКИТИН.
Грозненски оросительни система управлене вонкхагIа вола агроном.

ЧIОАГIЛУШ ЛАТТ КОЛХОЗА ЭКОНОМИКА

Укх шера ха во лаьттаяле а Наурски района Ленина цIерахча юртбоахама артела колхозхоша цIаккха ца хиннача тайпара дика вIаштIехьбаьккхар шоай болх. Из бахьан долаш дикача толамашца чакхдоаккх цар семилетка тIехьара юртбоахама шу.

Районе эггара хьалха цхьоалагIа ноябрь хьатIакхоачаш паччахьалкхенна еррига юртбоахама продукташ дIаялара шера план кхоачашйир цу боахамо, ялат дIадалара план 100 процент, дулх — 103 процент, шура — 113 процент, тха — 100 процент, комсаш планал кхоза ахазa дукхагIа а луш.

Колхоза экономика айяра юртбоахама производства ларда — ялат леладара колхозхой керттера теркам тIаберзабаьб колхоза партийни организацеи правленеи. Де лаьрхIар кхоачашдара творчески инициатива дегIаккхувл колхоза специалисташа.

Керттера теркам тIабахийтар хий дехкача лаьттаех дукхагIа пайда эцара, минеральнии органически удобренешта.

Гурахьа юв культураш 1200 гектара тIа минеральни удобренеш а товсаш дIайийра, ялатийна лаьрхIа гурахьа юв культураш дIайийнача 3100 гектара тIа бIаьстан юхье подкормка йир. Лаьттана доаггIача тайпара гIулакх дарах гурахьа дув кIа цхьан гектара тIара 15,1 центнер яьлар, хIаьта Рустамов Рустам агроном волча бригадо 619 гектарах хIаране тIара 25 центнер яьккхар.

Овсаре къахьегарца шоашкара хьокхам гойтар механизировании звеньяй звеньевойша Зенков Виктора, Горский Владимира.

Зенков Виктора звенос 130 гектарах хIаране тIара ялатийна лаьрхIа 28 центнер хьажкIаш яьхар, хIаьта Горский Владимира звенос 100 гектарах хIаране тIара 217 центнер силоса лаьрхIа хьажкIаш яьхар.

Иштта дика толамаш даьхар агроном Л. Зюдгина бригадир йолча сомий бешамаш лелаеча бригадо. Сомаш гулбара план 171 процент кхоачашйир цар.

Продукци совъяккхараи царга дIабода мах лохбараи боккхача лоархIаме да колхозхошта материальни поощрени яр.

Укх шера къахьегама лакхара толамаш дахарах колхозхошта кхы тIа а 298 тонн кIа, 320 Iахар, 13 тонн шура, тха даккхарах 22 эзар сом, сомаш кхедарах 5 эзар сом лу колхозо.

Цу цифраша хьахьокх шерагара шерага колхоза экономика лакхлуш хилар. Нагахьа санна соахка 3,8 эзар сом из хиннале, укх шера смета финансови дакъа дуккха тIехкхоачашде лаьрхIад.

Продовольственнии хьайбайи продукташ кийчъяра мах тIатохари планал совгIа продукци йохкарах надбавка яри колхоза экономика лакхъяра боккхача лоархIаме да.

Лаьтта леладара боккха теркам тIабохийт колхоза правленеи специалисташеи. Дикача лаьтташ тIеи агротехнически ханеи дIайийнай гурахьа юв культураш. БIаьстан юхье дIадувргдола деррига лаьтта зяба аьхад. Гурахьа йийнача культурашта подкормка е кийчбеннаб хIанз. Кхашкара деррига балхаш чакхдаьннад колхозе.

Д. ПИЛИПЕНКО,
Наурски районни юртбоахама производственни управлене вонкхагIа вола агроном.

Дика чакхдоаккх шу

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъеш дика толамаш доахаш къахьийгар укх шера Шаьла района XX-ча партсъезда цIерахча колхоза кхаши хьайбаши леладераша, механизатораша.

Керттера теркам лаьттангара доала беркат дукхагIа хилийтара тIабохийт укхаза. Цу гIулакха агротехника хьалха латта методаш юкъе а кхувл, лаьтта леладара культура тоа а ю. ХIара гектара тIа кхоачамхиллал моттигерей минеральнии удобренеш ехк.

Дог гIоздоаккхаш да цар къахьегамах хьахиннараш. ХIара гектара тIара 18,8 центнер гурахьа дув кIа чудера ялаташ кхеддераша. ХIаьта Ломалиев Iаьлас кулгалдеча хьалха латтача звенос 70 гектарах хIаране тIара 32 центнер дика ялат даьккхар.

Царел тIехьабисанзар шекара свекла кхеераш а. Мерза овлаш дахара задани тIехкхоачашйир цар. Планал совгIа паччахьалкхенна бIаьш центнераш дIаелар, цо тоъал дика пайда бир.

Хоастабе боагIа юкъара хьайбаш леладераш а. Дулх совдаккхара кIезига болх банзар цар.

ДоаггIача тайпара хьайбашта дика Iувал а деш, нийса а кхоабаш хьайбашта дуккха доал тIакхетийта торо хилар цар. Планах лаьрхIачул 350 центнер дукхагIа паччахьалкхенга дулх дехкар колхозо. Из дохкарах колхоза 8 эзар сом пайда хилар.

ДIадахача шерарчул 150 эзар сом дукхагIа ба укх шера колхоза хинна беррига пайда.

Укх денношка паччахьалкхенна шура дIаллара шера план кхоачашйир хьайбаш леладераша. Юхейисача хана шера йолча заданед совгIа бIаьш центнераш шура дIалургья колхозхоша.

Массехк шу да колхозе тхьамка кхеду. Цхьабакъда, хьалха дукха теркам тIабахийтацар цу культурана. КIезига дувра из. Шера 7 эзар сом мара пайда хилацар. ХIанз кхыча тайпара да гIулакх. Боккха теркам тIабохийт тхьамка кхелара. Ткъаь итт гектара тIа дIаюв из культура. Тхьамка дIадийнача лаьтта хий дехка доладир. Хьийгача къих хьахиннараша дог гIоздаьккхар.

Дика лакхбелар цхьан гектара тIара тхьамка хьувкъам. Цо торо хилийтар семилетка тIехьарча шера тхьамка дохкарах 55 эзар сом пайда эца. Из хул соахка хинначул бархIазза дукхагIа.

Лакхлу колхоза екъаш йоаца фонд а.

Укх шера хьалъяьй тхьамка докъаде сушилкаш. Кастта хьалъе лаьрхIад 200 Iасана лаьрхIа телятники итт километр йIаьха водопроводи.

Колхозе дукха ба хьайбаши кхаши леладерашта юкъе дика мастераш. ТIехдика болх беш хьабоагIа шекара свекла кхею Товсултанов, полевод Басханов кхы дуккха бараш а.

Юртбоахама продукташ дукхагIа яхара, царга дIабода мах кIезигбара хьинаре къахьег хIара колхозхочо.

КПСС XXIII съезда сийна социалистически яхье баьнна дика къахьег кхаш леладераша. Дикача агротехнически хана зябь аьхар, планах 750 гектара тIа дIаде дезача 900 гектара тIа дийнад гурахьа дув ялат. Кхашка дIакхухьаш я удобренеш. Юртбоахама инвентараи техникаи ремонт ю.

А. АДАМОВ.

ДоагIаш денна совгIат

Ялхайтта шу даьннад Авдуев Атабе Наурски районе жа доажаду. Цу шерашка йоккха балха опыт Iоаьйй цо.

Укх шера 756 жийна тIехьа 1005 Iахар хьалкхебаьб из керте латтача жа Iуй бригадо. Цул совгIа, хIара жийна тIера 6 килограмм тха а даьккхад цар.

Жа леладеш ше Iоаяь балха опыт къоначa жа Iушта дIайовзийташ, царна жа леладара дикагIа йола методаш дIахьехаш, ший балха говзал лакхъеш ва из.

—ХьатIадоагIача шера хIара 100 жийна тIехьа 135 Iахар кхебеи хIара жийна тIера 6.5 килограмм тха даккхеи дош деннад оаха, — йоах Атабе. Из дош цар кхоачашдергхиларах цхьаккха шеко хила йиш яц. Барт тайна хьинаре къахьег Атаби керте латтача бригада коллективо.

Дог гIоздаьнна гIадвахар Авдуев дуккха шерашка ше хьийгача къих мах бича. Тешаме къахьегарах Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Почетни грамота еннай Авдуева.

В. ПАРАМОНОВ.

Москве хьайийлай польски художника Владислав Волкавске балхий выставка. Из ший тайпара выставка я. Куржамех, мергIилгех, кIомала таьх хьаю художника ший произведенеш: бокъала а хоза креслаш, истолаш, вазаш, панно, пенаш тIа хьалъухкаду декоративни сурташ. Шийна бебенна из болх беш Владислав Волкавский вола ер 40 шу да. Массехк эзар тайпа сурт да цун цIагIа, цо царга а хьожаш хьаю шоай тайпара йола ший хIамаш. Цун балхаш хьокха оттадаь хиннад Франце, Англе, Бельге, Бразиле, кхыча мехкашка хьайийлача выставкашка.

Сурта тIа: В. Волкавске балхашка хьажа баьхка нах.

А. СТУЖИНА сурт
ТАСС фотохроника.

ДЕННА ДОШ КХОАЧАШДУ

Къона я Надтеречни района «Знаменский» яха комсаш лелаю совхоз. ЦаI ах шу мара дац из боахам вIашагIбелла. Юххьанца дукха халонаш нийслуш хиннаяле а 65 эзар сом пайда а хулаш чакхдаьккхар совхоза коллективо соахка юртбоахама шу. ЛерхIачох укх шера хургболз пайда а цул кIезигагIа бац.

КПСС ЦК мартовскии сентябрьскии Пленумаш хинначул тIехьагIа производства боарам лакхбара бIубенна къахьегаш ба совхоза къахьегамхой. Мартовски Пленума решенеш кхоачашъярах хьахиннар тха совхозо хьахьокх. Духхьал дIаэцача кIини гидуаргийи мах лакхбаларах 25 эзар сом пайда хилар тхона. Цо кхы а чIоагIъергья совхоза экономика.

Укх шера ха во лаьттаяле а соахка гурахьа дIадийнача кIин 1249 гектарах хIаране тIара планах 16 центнер яккха езача 16,9 центнер яьккхар, борц 18,2 центнер, гурахьа був мукх 12 центнер. Даьхен амбарашка планал совгIа 321 тонн кIа, 120 тонн хьажкIа чутессар. ХIаьта 100 тонн совгIа гурахьа дувча кIин «Безостая-1» яха фу а кийчдаьд лоалахарча боахамашта.

Дикача толамашца кхоачашйир паччахьалкхенна шура дIаялара план а тха хьайбаш леладераша. Планал совгIа паччахьалкхенга ехкай 16,5 тонн шура.

1100 гектар йола еррига майда зяба аьха яьннай.

Совхоза гIулакхех бола къахьегамхой бехктокхам денгара денга лакхлуш хилар бахьан долаш доахалу тхога уж толамаш. Дукха ба тха совхозе производстве хьалха латтараш:

Тхоай хIара деннара болх, хьийгача къих хьахулар дукхагIа хилийтара хIаране безам тIагIорг болча тайпара вIаштIехьбакха гIерт тхо. Иштта, масала, кIа планах лийрхIачул дукхагIа хьувкъадарах кхы а 870 сом делар оаха тракторно - полеводчески бригадана. ХIаьта доаркаштеи скотникаштеи хьегача къих тела алапи а шурий хьоаналга хьежже хул.

Дуккха хьалха латтараш юкъе а боалабеш вIаштIехьбаьккхаб оаха даимарча производственни совещане болх. Балха планаши болх тоабара кхыдола дешаши дувцача хьинаре дакъа а лоац, кхоачамбоацараш дIададахара де дезараш а дувц мугIарерча болхлоша.

Тха совхоз комсаш кхееш я. Укх гаргарча шин шера а цун керттера дакъа хургда комсаш кхеяр, цудухьа уж дIае керда лаьтташ карадерзадарах дувца ловра сона. Соахка комсаш дIайийнача 172 гектара тIа агротехнически балхий еррига комплекс чакхъяьннай. ХIанз цу ерригача майда тIа мел йола комсаш Iана дIакъайлай. Комсаш яелaераша совхозе шоаш хьалкхею къаьначарна метта дIайогIа кердаяраш. ХIанзле 500 гектара тIа комсий гаьнаш дIаегIа баьннаб уж. Цхьабакъда, комсаш дIайогIара план кхоачаш ца яр кхерам болаш да. ЦхьоалагIча октябре кийчъяь хила езаш хинна комсаш дIайогIа майда 25 ноябре мара планировка яь яланзар «Чечингушводстройя» № 4 йола гIишлой-монтажни управлени (начальник О. Н. Тупицын).

Эсала лел комсашта хий дехкилга а. 172 гектар комсий оросительни сеть укх шера чакхъяьккха яла езар, цхьабакъда, хIанз а балхаш кхоачашдаь дала гарга а дац. Цу дерригане новкъарле ю тхона комсаш кхеяра отрасль толамца дегIайоалаяра.

КПСС XXIII съезда къахьегама совгIаташ кийчдеш я тха совхоза коллектив. Коллектива юкъарча собране лакхара декхараш тIаийцад совхоза къахьегамхоша. Доккхий толамаш доах къахьегамхоша шо-шоай балха объекташка.

Юртбоахама техника ремонт еш хьинаре къахьег механизаторaша Ахтаев Малас, Саламбаев Хасмахьмада, Магомадов Жулида, кхыбараша, цхьабакъда дукхагIа йолча хана сайца латт уж, хIана аьлча «Сельхозтехника» республикански базас запасной оатхалашта оаха ю заявкаш кхоачашъяц.

Иштта во лел трактораштa ремонт яра гIулакх «Сельхозтехника» Надтеречни отделене а (управляющи нов. Завгаев). Трактор вIашагIа а яьккхе запасной оатхалаш кхоачаш ца хиларах цхьан-шин бетта цигга латт. Ши бутт бала боал тха кхоъ трактор цига латта, хIанз а ремонт яла дага а яц. Иштта болх бе йиш яц.

С. КИРИЛЛОВ,
Надтеречни района комсаш лелаеча «Знаменский» совхоза директор.

ДоагIаш денна совгIат

КООПЕРАТОРИЙ ГIУЛАКХАШ

Семилетка тIеххьара шу дикача балха толамашца чакхдоаккхаш боахк потребкооперацe болхлой. Юртбоахама продукташта заготовка яра план 116 процент кхоачашъьй цар. Цул совгIа 65 эзар сом паччахьалкхен ахча кходаьд.

Соахкарчул дукха дукхагIа кийчбаьб хьуна соми баьца комараши, хIаьта баьца дaараш, фуаш, коартолащ эцара план а тIеххоачашъяьй. ДIадахача шерал пхезза дукхагIа баьца дaараши соми чакхбаьккхаб, Наура, Ведана, Ножай-Юрта хьалъяьча сомех сок йоахача цехаша.

С. ВОРОНИН.

БАРТ БОЛЧА КОЛЛЕКТИВЕ

Халкъа боахама доккхача лоархIаме дола гIулакх кхоачашду республика автотранспортни боахама болхлоша. Дийнахьа а бус а бIаьш эзараш пассажираш дIа-юха кхувл цар транспортаца, итташ эзараш тоннаш мухьаш дIа-юха кхухь республика массе оагIорахьа.

Автотранспортни боахамашта юкъе хьалха латтарех цаI я № 2 йола Грозненски автобусни парк. Къахьегама хьокхамаш дика хиларах республика Сийлен доска тIа яьккхай из. Цу парка коллективо лелаю иштта карара кара тела ЦIе байракх а.

ТIа-тIа дукхагIа хул коллективе дика болх бераш. Кхычарна хьокхам тел цар шоай хьаьналча къахьегамца. Масала, коммунистически къахьегама ударникаш яха сийлахьа цIи еннай шофераштa Чадаев Нохчочоа, Щербаков Ивана, Исаков Iаладена, Дахаев Iимрана, иштта кхычарна.

Царгара хьокхам а ийбеш, шоаех из сийлахьа цIи тиллийта бокъо яккхар духьа къовсам лоаттабеш бола болхлой дуккха а ба цу парке.

— 16 шу да Щербаков Иван Ивановича шоферaлла болх бу. Цу юкъа цIаккха а авари ьян цо. Парка коллективо социалистически декхараш тIаэцача хана Щербакова дош делар ше лелаеча автобусаца, капитальни ремонт йита езаргйоацаш 550 эзар километр никъ бе, аьнна,— яхаш дувц цу парка профсоюза комитета председатела нов. Мальсагов Башира. — Сийленца кхоачашдир цо ше денна дош, цу автобусаца капитальни ремонт йоацаш 600 эзар километр никъ а баь. Из дика толам цо баккхар бахьан долаш цIи тIа а язъяь совгIата доши сахьат делар цунна.

ХIанз укх сахьата Грозненски опытно-хьокхама совхозе пассажираш ший автобусаца дIа-юха кхувлаш ва Иван Иванович. КПСС XXIII-ча съезда сийленца накъа вахар духьа капитальни ремонт йоацаш ший автобусаца ше бу никъ цхьа миллион километрга дIакхоачабе аьнна дош деннад нов. Щербакова.

— ХIаьта 10 шу-м нов. Чадаев Нохчочо шоферaлла болх бу а да. Царех 6 шу даьккхад цо № 2 йолча автопарке болх беш, — аьнна жоп делар парка парторга Смыков Анатолий Федоровича, шийга даьча хаттара жоп луш.

Коммунистически къахьегама ударник хиларах тарра ший керттера болх толаме лелабарал совгIа, общественни вахара юкъе а доккха дакъа лоац цо. Из ва № 5 йолча парка профорг а контрольни служба председатела заместитель а. Бетта заданеш тIехкхоачашъеши пассажираш дIа-юха кхувлара график ший бехках ца талхийташи хьавоагIа нов. Чадаев.

КПСС XXIII-ча съезда сийна яьржача социалистически яхьа юкъе а ваха, нов. Чадаева дош деннад шера производственни план 110 процент кхоачашъе, аьнна.

Цу тайпара, КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш кхоачашъяреи хIаьта иштта парте XXIII-ча съезда дикача къахьегама толамашца накъа бахареи гIулакха хьаьнала къахьегаш хьабоагIа № 2 йолча Грозненски автобусни парка болхлой.

В. МАТИЕВ.

ДУКХА ХIАМА СОВЪЯККХАЦ АЗ-м...

Цхьаккха саг хинввий шох МалгIабикерча НПУ ОРС-е? Хиннавий - хьогI? Нагахьа санна хиннавале цигарча мах беш йолча тикашка мах мишта бу хьежадий шо? Цар цхьайолча тикашка болк беш дола «цоглаш» а бIаргадайна хургда шоана.

Аз лоацца дувц шоана цоглах. Ма хеталда шоана биъ кога тIара цогал шин кога тIара дар санна Iовдал да аьнна. А... а... Мичара...

...Тика хьайийла массехк сахьат дaьннад. Номер цаI йола тика я из. Шоашта эш - эшараш эца бaьхкаб къахьегамхой. Мах беш латтар велаш, безаме, кадай хьувз. Тамаш е езаш хIама а дац из-м! Мах бер веций из, аьнна хеталу. Ийдархоща иштта хила а деза. Цхьабакъда, тахан мах беш волча Эгиев ГIаламата Гирихана дог деладер кхыдар да — хIамилг кхоач цунга, сом-эппаз.

Хийцца йохкаш латт «Наша марка» яха печенеш. Цу печенье цхьан килограммах оттабаь мах цхьа соми итт кепиги бале а «ший» маьхах йохк уж ГIаламата Гирихана — цхьа соми шовзткъа кепиги.

Ше леладер къайладахьа гIерташ, киловзал оттае гIертар из. Цхьабакъда... дерригa гучадаьлар. № 046609 йола харц накладной а оттаь, № 2 йолча база еннай шийна 1 соми 40 кепиги мах бола 4 килограмм печенеш аьнна кеп оттайир цо.

Ийдархой Iехабеш, харцахьа мах оттабаь печенеш йохкаш шийна госторгинспектор нов. Шелаев тIаккхьачача а бIарг цIацкъам ца тохаш, эхь ца хеташ харц накладной хьахьокхаш вар Эгиев.

Цхьабакъда, техкача гучадаьлар 60 килограмм «Наша марка» яха печенеш 1-ча ноябре, нийсача маьхах — 1 соми 10 кепиги а дошаш базера цо хьайийцалга.

Фу дергда иштта кхел хинна хургья. МалгIабика ОРС-а фу ергда цу гIулаккхах?

А. ТОВСУЛТАНОВ.

Мишта кийчдергда даа хIама?

Цхьа бутт гаргга ха мара яц Катаяма цIерахча поселкe № 12 йолча 48 квартира хулача цIагIа нах баха хайша. Уж цIенош хьалдаь «Грозпромстрой» треста СМУ-8 гIишлошъераш дукха сагота хиннабац, форманна уж цIенош хинал хьалха дIачуделча. Бакъда, цу чу баха хайша нах-м сагота хьувз. Кердача цIеношка дIачуболхача хана гIоздаьнна наьха дегаш хIанз-м матар дахад. Ай, керда баха хайшача наьха дегаш мишта долх матар,—аьнна хеталургда газет дешараштa.

ХIанз-м аз дIадовзийтаргда шоана цигара гIулакх.

— Яа хIама мича кийчъергья-хьогI, бераша готъяьй со хIама хьая яхаш, — йоах цу чу яхача цхьан гражданка.

— Iа дувцар фуд, цIагIа кийчъергья-кх. — аьлар аз цунга.

Кердача, газ йолча цIагIа яха йоагIа аьнна сай керосинка лоалахошта совгIата дIа а енна, хьаенаяр со-м, — аьлар гIайгIанга яхача кхалсаго.

— Укхаза-м газ кастлашха хургья ала хIама а дац. Цхьа бутт гаргга ха-м я хIанз-хIанз газ хьачуюлл яхаш оаха енъа хIама юа.

— Домоуправлене болхлошта хой из гIулакх? — хьаьттар аз цунга. Царна-м из хов дукха ха я, цхьабакъда уж цу гIулакха дукха сагота бац.

— Шоана сенна еза газ? — кхоачамбеций шоана керда цIенош хилча,—йоах управлене болхлоша.

Тха къамаьл чIоагIа дикъделар. ДIахо ший бала кодабе йолаелар кхалсаг.

— Тхона-м корашка форточкаш эшаш яц. — Керда фо чудайта форточкаш ца хилча хала вахар ма дий из, хIанз Iа фу дувц? Форточкаш сенна эш арахьарча наIараштa кIала ши-кхо сантиметр хийра хилча, цига да чухьекха мух кхоачамболаш ба, яхаш дувц кхалсаго. ГIишлошъераша хьаькъалца кхоачашбаьб шоай болх. Духхьашха хьаделлашехьа форточкех йоахка чIовгарч хьалийлхар, цу хана дIакъайлача денз хьаделла йиш йоацаш латт уж, — яхаш дувц гIайгIа кхаьчача гражданкас.

Нов. Зайцев керте латтача уж цIенош хьалдаьча гIишлошъераштa дика довза из гIулакх. Цхьабакъда, цар дукха теркала-м дац из.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

САКЪЕРДАМЕ ХIАМАШ, ТАМАШИЙНА ХIАМАШ

ТЕХНЕЦИЙ КАРАЕРЗАЯР

Из къайлагIара элемент йолаш хила езилга хьалхагIе а хайнад Дмитрий Иванович Менделеевна. Цо экамарганец аьнна цIи тиллай цунах. Ханашта юкъе цу кердача элемента къоастаяь моттиг яр. Дуккхача шерашка мукъа хиннай из моттиг. Дуккхача Iилмахоша лийхай къайлагIара элемент. ТIоасегача санна сиха массехказза дерригача дунен тIа дIахезаб кхаъ: экамарганец кораяьй! Цхьабакъда, бокъонца тохкам баьчул тIехьагIа гучадоалаш хиннад аргIанара сенсаци гIалат хилар. 1925 шера немецки тохкамхоша. Ноддака, Таке, Берга химически анализ яьй дуккхача рудаштеи минералаштеи. Экамарганец лохаш болча хана царна кораяьй рений — тамашийна чIоагIа экамарганца тара йола элемент.

Лийхай из къонача итальянцаша Эмилио Сегре а Карло Перье а. Водородаца анализ яьй цар молибдена металлически пластинкана. Цхьайолча атомех радиоактивни свойстваш йоахкаш йолча кхыча элемента атомаш хиннай. МалагIча кхыча элемента? Экамарганца! Бакъда, юххера а гучаяьннай бокъонца йола экамарганец. Керда хьахинначоа керда цIи еннай — технеций, «технетос» яхача, «искусственни» яха маIан долча гречески дешаца. Искусственни хIанай из? ХIанзалца экамарганец лаха гIерташ Iилмахоша хьийга къа довш хиннад духхьал хIанз экамарганец Лаьттан тIа ца хилар мара кхы бахьан доацаш. Цхьан хана вай планета тIа хинна хила а тарлу из, цхьабакъда, из-м миллиардаш шераш хьалхагIа ма дий. Цу юкъа оата а енна, дIаьннай из, дайна лаьттанна кIалдаха хьайбаши баьцовгIаши хана йIоахала йохка а лийя, лаьттанца дIауаш санна.

Цу тайппара технеций хьакхаьчай. ХIаьта дIахордар фуд? Балха юкъейоалае мегаргйий из? Цу хаттара жоп далар духьа СССР Iилмай Академе физически химе Института цхьан лабораторе дахар тхо.

Дукха ха яьккхар технецена да гIулакх ца корадоагIаш. Цхьабакъда, дукха ха йоаццаш из гIулакх корадир. ГIулакх а гIулакх дар из! Мукх дуаргдоацаш металл лораделга.

Физически химе Институте хьокка оттаь опыт я. Хий чудолча пела чу Iочуккхосс аьшка пластинка. Цхьа ди даьнначул тIехьагIа пластинкана тIагIолла мукх лоацалу. Технеци а теха кийчъяьча раствора массехк тIадам ботт хи чу. Цигга гучайоал тамаш! Аьшка пластинка мукх ца юаш юс. Итта ди даьнначул тIехьагIа хьалхагIа ше хиннача тайпара къегаш хул аьшка пластинка. Технецийн кислороди вIашагIа а эдаь кийчъяьча растворо металл мукх ца дуийташ лорадеш хиннад. Цу окисла ионаша кхаьта тIоа лоацаболийт металлана тIагIолла: мукх низ боацаш юс.

Технеций караерзаеш Iилмахоша даьча балхий хьалхара юкъилгаш мара яц уж. ХIанзачул тIехьагIа лаха дезаш а гучадаха дезаш а дукха хIамаш да.

(1965 шера ноябрь бетта арадаьннача № 48 йолча «Огонек» яхача журнала тIара).

Хирурге наггахьа мара ца нийслу гIулакх

Верочка — кхыяраш санна йиIиг я цхьа шу совгIа мара ха яланза. ХIанз-м ховрг а дац цун диъ кулг, биъ ког, ши гийг, пхи жим хиннилга. Ши дегI дар бера, цхьабакъда, цхьа кортеи цхьа доги мара дацар. Ишта а йолаш краевой клинически больнице ера Верочка. Хала декхар эттар хирургашта хьалхашка — цунах лерттIа саг вара.

Лорий бригадана керте эттар Ставропольски медицински института госпитальни хирурге кафедра заведующи профессор Ю. С. Гилевич. Тайп-тайпара операцеш эзараш яьй цо, цхьабакъда, цу тайпара хIама духхьашха нийслуш дар цунна. Лораша дукхагIа бIукъожабеш хиннар пневмони яха лазар кхийтта шозза цамогаш хинна корь; ветряной оспа яха лазараш текха, лерга операци яь йолча йиIига организм тишъялар дар. Цудухьа операци яра Верочка бокъонца кийчъеш дукха ха яьккхар.

Юххера а, операционни истола тIа яьлар йиIиг. Профессора новкъостал деш ба опыт йола ставропольски хирургаш — доцент Е. С. Карашурови доктор В. М. Скибеи. Юххьанца организма чура дIаяьккхар хьатIахоттаденнача дегIа могаш йоаца белажагара пояс, хьа а леха, дIайийхкар из дегIа хьаллоаттадеш хинна цIий миаш. Цул тIехьагIа кер чура тийла моттигаш герметически дIатийлар.

ДегIа юкъагара денз Iодола даъа хьакъоастадеча хана гучадаьлар шинна а организма чецаI хилар. Цу чура дIабаьккхар совнагIа бола кхо жим а хIаьта иштта бокъонца тоаденна даланза дола ткъаь итт сантиметр дIаьха шоргаш а.

Iалаьмате чоалхане, из тайпа кхы хьалхагIа хиланза йола операци дика чакхъяьлар.

Верочка хIанз могаш - гIаьхьа я, из йийрзачул тIехьагIа цIаяхийтай. Юрий Семенович Гилевич дог тийша ва йиIигах цхьаккха хIама ца эшаш, къахьега а могаргдолаш вола лерттIа саг хургхиларах.

(1965 шера арадаьннача «Культура и жизнь» яхача журнала тIара).

УКХАЗА БЕЗАМЕ ТIАЭЦ

БархI шу хьалха Сунженски района Победа яхача колхоза клубе вIашагIъеллар кинолекторий.

Даим тоалу культурно-просветительнии лекционни пропагандаи формаш. ХIара шера кинолекторешка ладувгIараш дукхагIбараш колхозхой ба, царна юкъе дукхагIбараш ха яха нах а болаш. Кинолекторе эггара хьалха болх дIаболабеча хана дерригa лерттIа дацар, хIана аьлча кинолекторега ладувгIа ухаш дукха нах бацар. Керттердар наха кинолектори езаялийтар дар. Цу хьакъе кIезига къахьеганзар кинолекторе болхлоша. Аз дувцаргда кинолекторе балхаш деча хана хиннача дикача традицехи даьхача толамехи лаьца. Мишта бу оаха тхоай болх?

Юххьанца балха план оттаю, из шин даькъа екъ. Гурахьеи Iайи еша лекцеши хьахьокха кинофильмаши клубашка хул, хIаьта бIаьстани аххкани замалахьа гаьнна кхашка къахьегамхой болчча дIа а ухаш бу болх. Лекцешцара къахьегамхой безам лаьгIлургбоацаш цар предложенеш теркал а еш царна ловчча тайпара оттаю план. Лекцеш еша «Знание» общества районни организаце дикагIбола лектораш юкъеоз. Уж ба Орджоникидзевски станица юкъерчеи № 1 йолча бархIшерарчеи школашкара, райбольницера, милицера, судера, прокуратурера лектораш. Цул совгIа, «Знание» яхача общества республикански организаце лектораш хул къахьегамхошта лекцеш ешаш. Тайп-тайпара хул цу лекцей темаш.

Цхьа лекцеш йийша Iац кинолекторе болхлой. Дукха да цар деш дола гIулакхаш. Иштта тематически, хаттарийи жопийи сайренаш ю, сакъердаме концерташ уяттаду, вIашагIкхетараштa устни журналаш кийчду.

Шоай балхах, доахача толамех колхозхошта хьалхашка даим лекцеш ешаш хул колхоза специалисташ. Царех ба С. И. Гусев, А. Г. Табаев, А. Н. Янов, А. И. Тимошенко, В. И. Емельянов. Уж а дукха кхыбараш а ба хьалхле лелаеча механизаторий, дикагIболча доаркай, свинаркай, оалхазараш леладерий шоай опыташ дIа-юха ювца вIаштIехьдоахараш. Цудухьа лоархI уж наха а, массане цар сий ду.

Белгалдаккха деза кхыметтел Москвера, вежарий республикашкара лектораш а ухаш юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка выступленеш еш уж хилар. Иштта Москвера баьхка хилар лектораш Минакови Данилевскийи, Дагестанера — А. М. Яковлев, кхыбараш.

Кхоана вай республике халкъа суде хургдолча хоржамашка кийчлуш низ а хьипар а ца кхоадеш къахьегаш хилар кинолекторе болхлой.

Аланза даргдац кинолекторе кулгалхочох, дикагIболча цун лекторе даим шоай дикача гIулакхашца новкъостал дечарех лаьца. Уж ба кинолектори вIашагIъелла колхозни клуба заведующи Михаил Георгиевич Ворошкевич, массехк шера кинолекторе балха юкъе бола «Знание» общества районни организаце председатель, Орджоникидзевски юкъерча школа директор нов. Д. О. Арутюнян, № 1 йолча бархIшерарча школа директор нов. Артюхов, лор Е. А. Ашихманова, парте Сунженски райкома агитацеи пропагандаи отдела заведующи нов. М. Ф. Огнева, кхыбараш.

Лекционни пропаганда лоархIамера цхьа форма хиларах тарра безаме тIаийцай наха кинолектори. Юртбоахама къахьегамхой знанеш, культура, цар сакхетам лакхбара йола из форма дIахо а тоае лаьрхIад «Знание» общества районни организаце болхлоша.

В. ГОРБАТЕННО,
«Знание» общества Сунженски районни организаце бехктокхаме секретарь.

НОВКЪОСТАЛ ЭШ ТХОНА

1961-ча шера май бутт чакхбоаллаш № 55 йолча школа коа каменщиккий бригада ера. Школьни мастерской здане хьалъе йолаелар из. Цхьаннена тIехьа вож а йолаш коа хьачуаха йолаелар гIумарах, кирпишкех, кхыча гIишлой материалех етта йола автомашинаш.

Пенаш сиха хьалъурагIа долхар, 1-гIа сентябрь тIакхоачаш хьалдетта даьлар уж. Тхов а тилла баьлар.

Занятеш ергья кердача мастерскешка кастта, — гIадваха вар хьехархо Е. Д. Галай.

Бераштa кIордадаьлар баьдеча, вентиляци а кхы эшараш а доацача подвала чу занятеш е. Хьехархочо баьча хоамо гIаддигадар бераш а. ХIаране лерхIар сийрдеи паргIатеи йолча помещене верстака тIа болх бе. Цхьабакъда, цар лийрхIар кхоачашхила дегIа хиннадацар. ДIаухар шераш, чакхдоалаш латт 1965 шу а. Бо санна латт здани. ХIаьта 6-чеи, 7-чеи, 8-чеи классашкара бераш къахьегама урокашта меттел, школьни стадионе футболах ловзаш лел, хIана аьлча санитарни инспекце подвале занятеш яйтац.

РСФСР-а Министрий Совето спецфондацара 8 эзар сом ахча хьакъоастадалцца, дукха го баха бийзар школа директора М. С. Выхристюка.

КIезига ха йисай 1965 шу чакхдала. Мастерской хьалъяь йоаккхилга тIадиллад нов. Сидоров управляющи волча «Грозпромстрой» треста 8-ча СМУ-на. ХIаьта из вIалла сагота а яц укх шера из йистеяккхара.

Цхьан тайпара жоп да СМУ кулгалхошкара массаза хьахозар: «Мукъа штукатураши сантехникаши бац тха, вIаштIехьдаьлча йистейоаккхаргъя-кх».

БархI класс йистеяьккхачул тIехьагIа болхлой дезала юкъегIоргда дуккха бераш. Къахьегама хьакъехьа дукха хIама ховш хургбац уж. ХIаьта мел гIойле хургьяр цар школе къахьегама урокашка луш йола знанеш хьайийцаяларе.

Тхов тIа битум йотта, пенашта штукатурка е, йIовхала арматура оттае, корашта кизгаш тоха, иштта балхаш ханнахьа чакх ца дахарах хиннад из.

Плани ахчеи-м долаш дар, гIишлошъерий безам боаца мара.

Хьехархойи бераши хьежаш да шоай мастерскеш сихагIа йистеяларга.

И. ГОРИДЬКО.

КОСМОСЕ ВIАШАГIКХЕТАР

ВАШИНГТОН, 16 декабрь. **ТАСС-а корреспондента О. Аничкина** хоам бу:

Селхан 185 миль лакхача, московски ханах 22 сахьати 27 минути яьлча, вIашагIкхийтар американски космически ши кема — «Джеминай-6», «Джеминай-7».

«Джеминай-6» яха кема космосе маневр яьчул тIехьагIа «Джеминай-7» яхача кема орбита тIа даьлар. Цул тIехьагIа вIаши гаргааха доладелар космически кемаш. Сов масса дола «Джеминай-6» яха кема тIакхувш латтар вокх космически кемана. Космонавташа шоайла радиоца бувзам лоаттабир.

Хьюстонерча космически центрера беча хоамах, «Джеминай-6» яха кема московски ханах 22 сахьати 27 минути яьлча 120 фут (40 метр) гаргадахар «Джеминай-7» яхача кемана. Кемаш космосе гаргакхаьча хилар цул тIехьагIа бакъдир космонавта Стаффорда.

Тайжача океана районе Филиппинаш тIа хиннад из.

ДIахо шоай никъ беш дола космически кемаш вIаши гаргадахад 6—10 фут (2—3 метр). «Джеминай-7» яхача кема экипажо Лаьттан тIа хоам бир кемай иллюминаторашка гIолла «Джеминай-6» яхача кема команда бIарго йиш йолаш да шоаш аьнна. Кемаша космосе цхьана долаш никъ бергба, программага хьежжа, 5 сахьата.

* * *

НЬЮ-ЙОРК, 16 декабрь. (ТАСС). Космонавташа Ширроеи Стаффордеи лехкаш дола «Джеминай-6» яха американски космически кема тахан Бермутски гIайрений районе Атлантически океана тIа Iодессад.

Доазол декъара

АНГЛЕЦАРА ГIУЛАКХАШ КХЫ ЛЕЛАДЕРГДАЦ СОМАЛЕ

МАГАДИШО, 16 декабрь. (ТАСС). Англецара дипломатически гIулакхаш юхаоттаде дага яц Сомалийски Республика, аьлар укхаза Сомале кхыча мехкашцарча гIулакхий министерства викала. Из тайпа хоам бара дола бахьан хилар мичча хана а Сомалецара гIулакхаш юхаоттаде кийча я английски правительство аьнна, английски кхыча мехкашцарча гIулакхий министерства яьча заявленех.

АНГЛИЙСКИ БIУНАШ ЛИВЕРА ДIАУХ

ТРИПОЛИ, 16 декабрь. (ТАСС). Ливийски кепа йоазоно беча хоамах, 109 саг волаш йола английски эпсарий хьалхара парти хIанзле Англе дIаяхай, Ливе цхьаццайолча районашкара английски бIунаш арадахара ханаш белгалъеш йолча англо-ливийски соглашенега хьежжа. ХьатIадоагIача кIиранна ливийски Iаьдалашта дIалургья Триполера английски военни казармаши военни госпитали.

КЕПАЙОАЗОН БОКЪОНАШ ТЕЛХАЮ США-с

НЬЮ-ЙОРК, 16 декабрь. (ТАСС). «Уоркер» яхача газето беча хоамах, цунна гучадаьннад, антиамерикански гIулакхаш тохкаш йолча викалий палата комиссе укх тIеххьарча кхаь шера ше лелаеча банковски операцешца бувзам болаш мел долча газета документашта арест оттаяьлга. Комиссе дийцадац ше из сендухьа даьд.

Комиссе даь уж гIулакхаш ше доашхаш «Уоркер» яхача газета редактора Джейма Джексона аьлар: «Тха газета тIатаIа безам болаш хьовзаяь из маневр миллионаш болча наьха уйла правительства Вьетнаме лелаеча зуламерча агрессена духьаларча протесташта тIера якха гIерташ гIоттадаь Iовдала гIулакх да. Из — кепа йоазон бокъо гуччахьа телхаелга.

Бразилия — вIашдухьаленийн мохк. Укхаза йоккхийча городашка хозача цIеной кварталашта доаллаха я фавелаш оалаш долча горингий районаш. Къели моцали я цу цIенолгашка.

Сурта тIа: Рио-де-Жанейро йистаца гIоллара фавелаш.
Политикен — ТАСС сурт.

МИЧАХЬА ЛЕСТАДУ ЦАР

БОННА ДIАДЕХАЧА КХЕРАМЕРЧА ХIАМАЙ ХЬАКЪЕ

ХIанз дунен тIа эттача хьало дIадех сихдаь герз хьаделга дIадаккхари ядерни герз дIахо хьаделга соцадари.

Атомни герз дIахо доаржаделга соцадара договор оттадара деша юкъе эггара а йоккхагIйола духьале я Малхбузерча Германе реваншисташ моллагIча средстваща кхаьча а ядерни арсеналашка кхача гIерташ дIадехараш, хIаьта иштта Малхбузен Германи ший НАТО гIоллара эггара а гаргагIа йола союзник хиларах тарра цунна дезар кхоачашде гIертача Вашингтоно лeладу гIулакхаш а.

Ноябрь бетта юкъе ВIашагIкхийттача Къамий Организаце Генеральни Ассамблеяс тIаийцар ядерни герз дIа ца доаржадайтарах йола резолюци. Из иштта доллашехь ФРГ правительства ший хур ду ше ядерни герзага кхача йола уйла кхоачашъяра. Цунца дувзаденна дукха ха йоаццаш боннски кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Шредер Париже ваха хилар, цул тIехьагIа оборона министра Хассельца цхьана Лондоне ваха хилар. Ши министр шийца а волаш декабрь бетта ВIашагIкхийттача Штаташка ваха безам болаш ва канцлер Эрхард, цига презедентаца Джонсонаца атомни герза дош «немецки хьаштий» хьакъе дувца, яхаш белгалдаьккхар дукха ха йоаццаш Малхбузен Германе социалдемократически бюллетено.

Малхбузен прессо гуччахьа язду Эрхарда Вашингтонагара хьадехаргда атомни герза бокъо ялар, яхаш.

ХIаьта цу хана чухь американски газеташ тIа араюал Малхбузен Германе тIема низаш атомни боеголовкашца ВIашагIкхийттача Штаташа Iалашдаьд, яхаш, «тIеххьара тIахьожам» царна тIа а лоаттабеш. Немецки (малхбузен Германе — Р. Ф.) ракеташ тIа ВIашагIкхийттача Штаташа атомни боеголовкаш оттаьяь ялх шу да, — яхаш яздора дукха ха йоаццаш «Нью-Йорк таймс» яхача газето. ХIаьта ер ба Ассошиэйтед Прессо бу хоам: «Е гIулакхаш хул Малхбузен Германе фецарча базе. Ангарашка тIема кийчъенна латт оазал сихагIа йола «ф-104Г» яха истребителаш. Цар ткъамаш тIа латт Iаьржа жIаргаш, хIара самолета бензобакашта юкъе американски атомни бомбаш я».

Американски прессо, йоах Малхбузен Германе ракетни часташкеи самолеташкеи атомни боеголовкаштеи бомбаштеи американски тIахьожам лоаттабу, США президентагара доацаш царех пайда эца йиш а яц. Кхыметтел «Нью-Йорк таймс» а шек да цунах. «Цкъазза из американски тIахьожам, — йоах газето, — теоратически мара, практически хулаш бац. «ХIаьта гIулакхага диллача атомни герза бола из цхьана беш бола тIахьожам Малхбузерча Германе беш ба.

Иштта дола дешаш дувцаш, американски газеташ НАТО гIолларча союзникашка дIахьокха гIерт, бокъалдар аьлча, НАТО «дуккхача оагIорахьара атомни низаш» хьадара проект е кхыйола цу тайпара планаш тIазцара духьале еш ца хилар, хIана аьлча американо-малхбузенгермански атомни гIулакхаш леладелга даь даьнна хIама доландаь. Цхьабакъда, дунен общественни уйлано кхерам хеташ тIаийцар из хоам. Бонн — Вашингтон яха «атомни соа» хьаяр чIоагIа кхераме гIулакх да Европерча машара, тIаккха, дерригача дунен тIа а.

Иштта йола «соа» хьаяра духьал выступлени йир дукха ха йоаццаш вовзаш волча американски публициста Уолтер Липпмана. Цо «шаккхе а оагIув Францецеи Советски Союзацеи вIашка кхоккайолийтаргья» Липпмана белгалдоаккх, цхьабакъда Пентагоне чIоагIа гIерт США-неи ФРГ-неи юкъе шин оагIорахьара союз хьаяра къаьстта дола гIулакхаш хилийта, яхаш.

Боннски правительство, ший оагIорахьара, дуккхаза а кхайкадаьд ФРГ-на бокъонца де дага доаккарий цхьаккха шеко ма хийла, яхаш. Массане а дика кхетаду «ФРГ престиж» яхар чIоагIъе дагахьа Малхбузен Германи атомни герз бе долла гIертилга, НАТО членаш йолча паччахьалкхенашта ший условеш кхайкаеи Европе шантажа политика лелаеи йола торонаш ший хилийта, цу гIулакха атомни герзах пайда а эцаш. Нагахьа санна НАТО рамкашка атомни герз шийга ца кхоаче, из ше хьаде йолалургья ше аьнна, массехк бутт хьалха кхерам тессаш яр Бонн.

Цу тайпара, ядерни герза лакатIа пIелг лоаттабе гIерташ Бонн хилар атомни герз дIа ца доаржаде барт бара йола керттера духьале я. Малхбузен Германе ядерни герзах пайда эца йиш хургйола цхьаккха а моттиг хургйоацаш хила еза цу хьакъера моллагIа а йола дунен халкъашта юкъера соглашени. Нагахьа санна цу договоро ФРГ-ана цу хьакъе вIалла а торо елча, тIаккха цунах цхьа иллюзи мара кхы хIама хургьяцар.

Советски Союзо, Польша, кхыча социалистически мехкаша дукха ха хьалха денз дIааьннад цу деша хьакъе шоашта хетар. Вай цунах дийцар Женеве переговораш йолча хана а. Атомни герз дIахо дIа ца доаржадара новкъостал дергдола ше цаI мара йоаца проект я советски проект. Из хьаллоац дуккхача паччахьалкхенаша, хIаьта иштта дунен общественни уйлан бовзаш болча викалаша. Дерригача дунен тIарча машара гIулакхо дIадех из проект кхоачашъелга. Из дика беркате гIулакх чакхдаккхара духьале еш дола атомни герзага кхача гIерташ Малхбузен Германе дIадехараш дIадаха деза.

Ришард ФРЕЛЕК,
польски публицист.
(АПН).

САКЪЕРДАМЕ ДИСПУТ

Укх деношка Советски района Советское яхача юртара беррига кагирхой районни культура ЦIагIа гулбеннабар. Укхаза яр районни библиотека болхлоша кийч а яь «Сенца я сага хозал» яхача темах йола диспут.

Сакъердамерча хаттараша, цу хаттараштa тийннача тайп-тайпарча жопаща дуккханешка къамаьлаш дайтар. Къаьстта хоза хийтар гулбенараштa Советское яхача юртарча юкъерча школа хьехархоша З. Хатуевеи, Х. Эжаеваси, районни больница берий лоро В. Еркина, ВЛКСМ райкома секретара С. Сартова, кхычар а тийнна нийса жопаш.

Сайре чакхйоаллаш районни культура ЦIен художественни самодеятельносто дика концерт оттадир салаIа баьхкачарна.

А. ЗАУРБЕНОВ.

ЦУН СИЙ ДУ

Грозненски химически комбината КИП яхача цехе эггара дикагIйолча специалистех лоархIаш я Павлуша Надежда Александровна. Чоалханерча автоматически прибораштa цо яьча ремонта дикеи тIехдикеи оценка лу. Цудухьа еннай цунна слесара 7-гIа йола разряд. Смена йистеяьннай аьнна доацаш эше шолагIча сменах а болх бе кийча я Надежда. Цхьайолча хана мастера декхараш кхоачашдеш а хул из. Царех а дика лоархIаю нов. Павлуша.

Доахача къахьегама толамашца цунца нийслуш цхьаккха болхло вац цехе. Цул совгIа, Заводской райсовете депутат я из. Ше гIулакх деча участке даим порядок хулийт цо. Къахьегамхошца дукха кхетама болх бу. Каст-каста беседаш еш хул общественни порядок телхаеращца, наькъашка делара бокъонаш телхаеращца. Нагахьа бе безаш хуле бехк бу общественни бокъонаш телхаерашта.

Н. СЕРГЕЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

18 декабрь, 1965 шу

РАДИО: 6.20 — «Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладарах» (нохчий меттала). 6.45 — Музыка РВ—23-и УКВ 1-ча программеи гIолла. 6.45 — Объявленеш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.20 — «Сердало» газета обзор. 8.30 — Музыка. 8.45 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 15.00 — «Шоана дукха еза мелодеш» яха концерт. 15.30 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 15.45 — «Къонал» (нохчий меттала). 16.00 — «Кхоана Халкъа судий хоржамаш да» яха беседа. 16.15 — Концерт. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

УКВ: 9.00 — Багрицке литературни портрет. 9.50 — Симфонически оркестра йола «Картех ловзар» яха Стравинске балет. 10.15 — Школьникашта йола Знаней дунен «тIа гIолла» яха передача. 10.45 — «Советски музыка доазол арахьа» яха концерт-очерк. 11.43 — «Каменщик» яха Франко дувцар. 19.00 — «СалоIача хана» яха концерт. 19.48 — «Цхьан юрта» яхача спектакла монтаж. 20.49 — «Хьалхара сайре» яха концерт. 21.49 — «ГIомар тIа хьалдаьд» яха радиоспектакль.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 «Российски Федераце цIерах» — телевизионни пресс-клуб. 19.05 — «Колумб» яхача шхуна тIара юнга» — художественни фильм. 20.20 — Iадика хийла, бераш! 20.40 — Музыкальни училища студентий концерт. 22.05 — Концерт.

Город Грозне, Беслановски улицагIа, 124, вахача гражданина Моченнхин Павел Петровича суде деннад город Грозне, Левандовски цIерахча улицагIа, 113, яхаш йола ший сесаг **Моченнхина** Елена Степановна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда, город Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарех, промышленнии, юртбоахамех, культурах, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05574. Заказ № 6977.